Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Рунгинская средняя общеобразовательная школа Буинского муниципального района Республики Татарстан»

СОГЛАСОВАНО
Зам. директора по учебной работе
__________ /Зайцева Е.Л. /
«02» 09 2019 г.

«УТВЕРЖДАЮ»
Директор школы
__________ /Дворцов О.Н./
«02» 09 2019 г
Приказ № 216 о.д. от 02.09.19

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по ТАТАРСКОМУ ЯЗЫКУ

Уровень образования (класс):
основное общее образование, 5-9 классы

Составила: учительница татарского языка Хабибуллина Т.Р.

Программа рассмотрена на заседании
методического объединения учителей
гуманитарного цикла
протокол № 1 от 17.08.2019г
СОГЛАСОВАНО
руководитель ____ /Комиссарова Г.П./

с. Рунга, 2019 год

Планируемые результаты освоения учебного предмета.

5 <u>класс</u>

Личностные результаты

уважительное отношение к татарскому языку как средству межличностного и межкультурного общения и желание изучить его на должном уровне;
оценивание жизненных ситуаций, исходя из общечеловеческих норм;
целостный, социально-ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии народов, культур и религий;
доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другому народу, компетентность в межкультурном диалоге.
К метапредметным результатам обучения татарскому языку относятся:
умение определять понятия, создавать обобщения, устанавливать аналогии, классифицировать, самостоятельно выбирать основания и критерии для классификации, устанавливать причинно-следственные связи, строить логическое рассуждение, умозаключение (индуктивное, дедуктивное, по аналогии) и делать выводы;
владение культурой активного использования словарей и других поисковых систем;
умение организовать учебную деятельность, понимая порядок работы, и находить для этого эффективные приемы;
умение оценивать качество работы, опираясь на определенные критерии; умение анализировать и понимать причины удач и неудач в учебе;
умение работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций и учета интересов;
компетентность в области использования информационно-коммуникационных технологий.

6 <u>класс</u>

Личностные результаты

уважительное отношение к татарскому языку как средству межличностного и межкультурного общения и желание изучить его на должном уровне;
оценивание жизненных ситуаций, исходя из общечеловеческих норм;
целостный, социально-ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии народов, культур и религий;
доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другому народу, компетентность в межкультурном диалоге.
К метапредметным результатам обучения татарскому языку относятся:
умение определять понятия, создавать обобщения, устанавливать аналогии, классифицировать, самостоятельно выбирать основания и критерии для классификации, устанавливать причинно-следственные связи, строить логическое рассуждение, умозаключение (индуктивное, дедуктивное, по аналогии) и делать выводы;
владение культурой активного использования словарей и других поисковых систем;
умение организовать учебную деятельность, понимая порядок работы, и находить для этого эффективные приемы; умение оценивать качество работы, опираясь на определенные критерии; умение анализировать и понимать причины удач и неудач в учебе;
умение работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций и учета интересов;
компетентность в области использования информационно-коммуникационных технологий.

7 <u>класс</u>

Личностные результаты

уважительное отношение к татарскому языку как средству межличностного и межкультурного общения и желание изучить его на должном уровне;

оценивание жизненных ситуаций, исходя из общечеловеческих норм;
целостный, социально-ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии народов, культур и религий; доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другому народу, компетентность в межкультурном диалоге. К метапредметным результатам обучения татарскому языку относятся:
умение определять понятия, создавать обобщения, устанавливать аналогии, классифицировать, самостоятельно выбирать основания и критерии для классификации, устанавливать причинно-следственные связи, строить логическое рассуждение, умозаключение (индуктивное, дедуктивное, по аналогии) и делать выводы;
владение культурой активного использования словарей и других поисковых систем;
умение организовать учебную деятельность, понимая порядок работы, и находить для этого эффективные приемы;
умение оценивать качество работы, опираясь на определенные критерии; умение анализировать и понимать причины удач и неудач в учебе;
умение работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций и учета интересов;
компетентность в области использования информационно-коммуникационных технологий.

8 класс

Личностные результаты

уважительное отношение к татарскому языку как средству межличностного и межкультурного общения и желание изучить его на должном уровне;
оценивание жизненных ситуаций, исходя из общечеловеческих норм;
целостный, социально-ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии народов, культур и религий;
доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другому народу, компетентность в межкультурном диалоге.
К метапредметным результатам обучения татарскому языку относятся:
умение определять понятия, создавать обобщения, устанавливать аналогии, классифицировать, самостоятельно выбирать основания и критерии для классификации, устанавливать причинно-следственные связи, строить логическое рассуждение, умозаключение (индуктивное, дедуктивное, по аналогии) и делать выводы;
владение культурой активного использования словарей и других поисковых систем;
умение организовать учебную деятельность, понимая порядок работы, и находить для этого эффективные приемы;
умение оценивать качество работы, опираясь на определенные критерии; умение анализировать и понимать причины удач и неудач в учебе;
умение работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций и учета интересов; компетентность в области использования информационно-коммуникационных технологий.

9 класс

Личностные результаты

уважительное отношение к татарскому языку как средству межличностного и межкультурного общения и желание изучить его на должном уровне;
оценивание жизненных ситуаций, исходя из общечеловеческих норм;
целостный, социально-ориентированный взгляд на мир в его органичном единстве и разнообразии народов, культур и религий;
доброжелательное отношение, уважение и толерантность к другому народу, компетентность в межкультурном диалоге.
К метапредметным результатам обучения татарскому языку относятся:

умение определять понятия, создавать обобщения, устанавливать аналогии, классифицировать, самостоятельно выбирать основания и критерии для классификации, устанавливать причинно-следственные связи, строить логическое рассуждение, умозаключение (индуктивное, дедуктивное, по аналогии) и делать выводы;
владение культурой активного использования словарей и других поисковых систем;
умение организовать учебную деятельность, понимая порядок работы, и находить для этого эффективные приемы; умение оценивать качество работы, опираясь на определенные критерии; умение анализировать и понимать причины удач и неудач в учебе;
умение работать индивидуально и в группе: находить общее решение и разрешать конфликты на основе согласования позиций и учета интересов;
компетентность в области использования информационно-коммуникационных технологий.

По видам речевой деятельности предусматриваются следующие результаты:

в говорении
диалогическая речь:
умение вести диалоги этикетного характера, диалог-расспрос, диалог-побуждение к действию, диалог-обмен мнениями, комбинированные диалоги.

Объём диалога: каждый участник диалога должен произнести 6-8 реплик (5–7 классы), 8-10 реплик (8–9 классы). Продолжительность диалога: 1–2 мин. (9 класс).

Монологическая речь: умение пользоваться основными коммуникативными типами речи: описанием, сообщением, рассказом (включающим эмоционально-оценочные суждения), рассуждением (характеристикой) с высказыванием своего мнения и краткой аргументацией с опорой и без опоры на прочитанный или услышанный текст, либо заданную комм коммуникативную ситуацию.

Объем монологического высказывания: 8-10 фраз (5–7 классы); 10-15 фраз (8–9 классы). Продолжительность монолога: 2 мин (9 класс).

в аудировании

дальнейшее развитие и совершенствование восприятия и понимания на слух аутентичных аудио и видеотекстов с разной глубиной проникновения в их содержание (с пониманием основного содержания, с выборочным и полным пониманием воспринимаемого на слух текста) в зависимости от коммуникативной задачи и функционального типа текста.

Аудирование с полным пониманием содержания осуществляется на несложных текстах, построенных на полностью знакомом учащимся языковом материале. Время звучания текстов для аудирования – до 1 мин.

Аудирование с выборочным пониманием нужной или интересующей информации предполагает умение выделить значимую информацию в одном или нескольких аутентичных коротких текстах прагматического характера, опуская избыточную информацию. Время звучания текстов для аудирования: до 1,5 мин.

в чтении
умение:
читать и понимать несложные тексты в языковом плане с различной глубиной и точностью проникновения в их содержание (в зависимости от вида чтения): с пониманием основного содержания (ознакомительное чтение); с полным пониманием содержания (изучающее чтение); с выборочным пониманием нужной или интересующей информации (просмотровое/поисковое чтение); формулировать простые выводы на основе информации, которая содержится в тексте;
прогнозировать содержание книги по ее названию и оформлению, содержанию сообщения, по внешним признакам (основной странице и т.д.).

в письме
умение:

писать короткие поздравления с днем рождения и другими праздниками, выражать пожелания (объёмом 18-20 слов, включая адрес);
заполнять формуляры, бланки (указывать имя, фамилию, пол, гражданство, адрес);
писать личное письмо с опорой и без опоры на образец (расспрашивать адресата о его жизни, делах, сообщать то же самое о себе, выражать благодарность, давать совет, просить о чём-либо). Объём личного письма: 80 слов, включая адрес;
составлять короткие рассказы;
описывать картины;
составлять план, тезисы письменного сообщения, кратко излагать результаты проектной деятельности.

Основное содержание учебного предмета 5-9 классы

Содержание учебного предмета отбирается с учетом интересов учащихся в соответствии с их возрастными особенностями, потребностей общения, психо-физиологических возможностей; служит развитию универсальных учебных действий и формированию личностных ценностей. Оно состоит из следующих тем:

1. **Школьная жизнь.** Учёба. Правила успешной учёбы. Учебные принадлежности. Мир книг. В библиотеке. Интернет. Проблема самообразования.
2. **Я – помощник в домашних делах.** Домашние дела. Помощь старшим, родителям. Покупки в магазине. Участие в домашних делах. Оценивание человеческих поступков. Похвала за добрые дела.
3. **Мои друзья, мои ровесники.** Мой самый близкий друг. Отдых с друзьями. Настоящая дружба. Правила общения и дружбы с ровесниками. Участие подростков в полезном труде.
4. **Отдых.** Свободное время. Любимые занятия. Различные способы виртуального общения. Места отдыха (кино, театр, парк, кафе и т.д.) Путешествия.
5. **Старшие и мы.** Взаимоотношения старших и младших в семье. Умение просить разрешение. Уважительное отношение к старшим.
6. **Праздники.** Поздравление с праздником. В гостях. Любимые блюда. Правила поведения за столом. День рождения. Национальные праздники. Национальные блюда.
7. **Спорт и здоровье.** Правила здорового образа жизни. Зимние и летние виды спорта. Любимый вид спорта. Спорт и отдых. Современные спортивные сооружения. Знаменитые татарские спортсмены. Международный спорт.
8. **Природа и мы.** Природа Татарстана. Времена года. Охрана природы. Экологические проблемы. Человек и окружающая среда. Наши четвероногие и пернатые друзья.
9. **Республика Татарстан.** Географическое положение, население, климат Татарстана. Животный и растительный мир Татарстана. Жизнь в городе и в селе. Транспорт. Достижения Республики Татарстан. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Культура и искусство татарского народа. Татарстан в годы Великой Отечественной войны.
10. **Выбор профессии.** Проблема выбора профессии. Новые профессии. Потребность в профессиях на рынке труда. Учебные заведения.

Примерное тематическое планирование5-9 классы

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему	Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)
Школьная жизнь. Учеба, оценки, расписание уроков, подготовка домашнего задания, участие на уроках. Учебные принадлежности, содержание их в порядке.	**Вести диалог – обмен мнениями о** подготовке к новому учебному году, о школьной жизни в новом учебном году. **Умение сообщать** о расписании уроков, об отметках по предмету, **рассказывать** о домашних заданиях, о необходимых качествах для хорошей учёбы, о самообразовании через

Секреты хорошей успеваемости. Мир книг. В библиотеке. Самообразование. Проблемы дальнейшего получения образования.	Интернет, о получении образования. **Высказывать своё отношение** о содержании прочитанной книги, ее авторе. **Составлять диалог-побуждение** о посещении библиотеки, книжного магазина; **советовать** прочитать интересную книгу. **Спрашивать** необходимую информацию у библиотекаря. **Высказывать своё отношение** к выбранному пути в жизни.
Я – помощник в домашних делах. Домашние дела. Распределение домашних дел; советы по домашним делам; благодарность за труд и похвала. Покупки в магазине продуктов, одежды. Оценивание качества человека по участию в домашних делах.	**Вести диалог-расспрос** о домашних делах. **Оценивать** качества человека по его участию в домашних делах. **Вести диалог** про покупки в магазине продуктов, одежды.
Мои друзья, мои ровесники. Мой самый близкий друг. Черты характера друга. Отдых с друзьями. Умение дорожить дружбой. Настоящая дружба. Внешние и внутренние качества ровесников. Правила общения и дружбы с ровесниками. Присутствие в подростковых отношениях обмана. Участие подростков в полезном труде.	**Рассказывать** о своем друге, описывать черты характера друга. **Вести диалог** об отдыхе, об увлечениях. **Аргументировать свои суждения** о настоящей дружбе. **Вести диалог** об одежде, о внешних и внутренних качествах ровесников. **Аргументировать свои суждения** об участии подростков в полезном труде, о вкладе в бюджет семьи. **Приглашать** друзей участвовать в совместной деятельности и праздниках, на день рождения.
Отдых. Свободное время: умение проводить его с пользой или привязанность к компьютеру. Различные способы виртуального общения. Выходные дни. Места отдыха (кино,театр, парк, кафе и т.д.) Просмотр фильмов, их герои. Интерес к музыке и изобразительному искусству, театру и кино. Путешествия.	**Вести диалог – обмен мнениями** о свободном времени, о провождении его с пользой или без пользы, о любимых занятиях и путешествиях. **Рассуждать** о гаджетомании, о привязанности к компьютеру, об использовании сотовых телефонов, о различных способах виртуального общения. **Вести диалог – обмен мнениями** о выходных днях, о местах отдыха (кино, театр, парк, кафе). **Рассказывать** о любимых фильмах, об их героях, о любимой музыке.
Старшие и мы. Взаимоотношения старших и младших в семье. Уважительное отношение к старшим.	**Вести диалог-рассуждение** о взаимоотношениях старших и младших в семье. **Аргументировать свои суждения** о необходимости уважительного отношения к старшим. **Вести диалог-расспрос** о помощи старшим в семье.
Праздники. Национальные праздники. День рождения. В гостях. Любимые блюда. Правила поведения за столом.	**Рассказывать о** национальных праздниках, о днях рождения; **поздравлять** с праздником; **приглашать** гостей. **Вести диалог – обмен мнениями о** приготовлении праздничного стола, о любимых блюдах, о правилах поведения за столом.
Спорт и здоровье. Здоровый образ жизни. Зимние и летние виды спорта. Спортивные праздники в школе. Занятие	**Рассуждать** о правилах здорового образа жизни. **Сообщать о** зимних и летних видах спорта, о занятих спортом, спортивных праздниках в школе.

спортом. Вредные привычки. У врача.	**Вести диалог–обмен мнениями о** посещении спортивных кружков. **Аргументировать суждения о** негативном влиянии на здоровье вредных привычек. **Вести диалог** на приёме у врача.
Природа и мы. Природа Татарстана. Времена года. Проблемы экологии. Охрана природы. Наши четвероногие и пернатые друзья.	**Описывать** природу родного края, времена года. **Вести диалог – обмен мнениями о** пользе природы. **Рассуждать** об экологии, об охране природы, о влиянии человека на окружающую среду. **Давать советы** об охране природы. **Вести диалог** о четвероногих и пернатых друзьях.
Республика Татарстан. Географическое положение, климат, природа Татарстана. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Достопримечательности столицы, музеи, театры, места отдыха. Культура и искусство татарского народа. Татарстан в годы Великой Отечественной войны.	**Сообщать** о государственных символах Татарстана, о географическом положении, климате и природе Татарстана. **Рассказывать о** народах, проживающих в Татарстане; о Казани – столице Татарстана. **Сообщать, спрашивать** о достопримечательностях столицы, музеях, театрах, местах отдыха. **Вести диалоги о** видных представителях культуры и искусства татарского народа. **Рассказывать** о вкладе Татарстана в Великую Победу, о земляках-героях Советского Союза, о подвиге Мусы Джалиля и джалиловцах. **Рассуждать** о помощи ветеранам войны.
Выбор профессии. Проблема выбора профессии. Новые профессии. Потребность в профессиях на рынке труда. Пофессиональные учебные заведения.	**Рассуждать** о проблемах выбора профессии. **Аргументировать свои суждения о** необходимости правильного выбора будущей профессии. **Вести диалог-расспрос** о профессиях.

5 класс

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему	**Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)**
Школьная жизнь. (19часов) Учеба, оценки, расписание уроков, подготовка домашнего задания, участие на уроках. Учебные принадлежности, содержание их в порядке. Секреты хорошей успеваемости. Мир книг. В библиотеке. Самообразование. Проблемы дальнейшего получения образования.	**Вести диалог – обмен мнениями о** подготовке к новому учебному году, о школьной жизни в новом учебном году. **Умение сообщать** о расписании уроков, об отметках по предмету, **рассказывать** о домашних заданиях, о необходимых качествах для хорошей учёбы, о самообразовании через Интернет, о получении образования. **Высказывать своё отношение** о содержании прочитанной книги, ее авторе. **Составлять диалог-побуждение** о посещении библиотеки, книжного магазина; **советовать** прочитать интересную книгу.

Я – помощник в домашних делах. (24часа) Домашние дела. Распределение домашних дел; советы по домашним делам; благодарность за труд и похвала. Покупки в магазине продуктов, одежды.	**Вести диалог-расспрос** о домашних делах. **Оценивать** качества человека по его участию в домашних делах. **Вести диалог** про покупки в магазине продуктов, одежды.
Мои друзья (19 часов) Мой самый близкий друг. Черты характера друга. Отдых с друзьями. Умение дорожить дружбой. Настоящая дружба. Внешние и внутренние качества ровесников.	**Рассказывать** о своем друге, описывать черты характера друга. **Вести диалог** об отдыхе, об увлечениях. **Аргументировать свои суждения** о настоящей дружбе. **Вести диалог** об одежде, о внешних и внутренних качествах ровесников. **Аргументировать свои суждения** об участии подростков в полезном труде, о вкладе в бюджет семьи. **Приглашать** друзей участвовать в совместной деятельности и праздниках, на день рождения.
Четвероногие друзья (2часа)	
Мы любим спорт (6 часов) Здоровый образ жизни. Зимние и летние виды спорта. Спортивные праздники в школе. Занятие спортом.	**Рассуждать** о правилах здорового образа жизни. **Сообщать о** зимних и летних видах спорта, о занятих спортом, спортивных праздниках в школе. **Вести диалог–обмен мнениями о** посещении спортивных кружков. **Аргументировать суждения о** негативном влиянии на здоровье вредных привычек.

6класс

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему	**Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)**

Школьная жизнь. (22 часа Учеба, оценки, расписание уроков, подготовка домашнего задания, участие на уроках. Учебные принадлежности, содержание их в порядке. Секреты хорошей успеваемости. Мир книг. В библиотеке. Самообразование. Проблемы дальнейшего получения образования.	**Вести диалог – обмен мнениями о** подготовке к новому учебному году, о школьной жизни в новом учебном году. **Умение сообщать** о расписании уроков, об отметках по предмету, **рассказывать** о домашних заданиях, о необходимых качествах для хорошей учёбы, о самообразовании через Интернет, о получении образования. **Высказывать своё отношение** о содержании прочитанной книги, ее авторе. **Составлять диалог-побуждение** о посещении библиотеки, книжного магазина; **советовать** прочитать интересную книгу. **Спрашивать** необходимую информацию у библиотекаря.
Я – помощник в домашних делах. (14 часов) Домашние дела. Распределение домашних дел; советы по домашним делам; благодарность за труд и похвала. Покупки в магазине продуктов, одежды. Оценивание качества человека по участию в домашних делах.	**Вести диалог-расспрос** о домашних делах. **Оценивать** качества человека по его участию в домашних делах. **Вести диалог** про покупки в магазине продуктов, одежды.
Мои друзья, мои ровесники. (12 часов) Мой самый близкий друг. Черты характера друга. Отдых с друзьями. Умение дорожить дружбой. Настоящая дружба. Внешние и внутренние качества ровесников. Правила общения и дружбы с ровесниками.	**Рассказывать** о своем друге, описывать черты характера друга. **Вести диалог** об отдыхе, об увлечениях. **Аргументировать свои суждения** о настоящей дружбе. **Вести диалог** об одежде, о внешних и внутренних качествах ровесников.
Спорт и здоровье. (14 часов) Здоровый образ жизни. Зимние и летние виды спорта. Спортивные праздники в школе. Занятие спортом. Вредные привычки. У врача.	**Рассуждать** о правилах здорового образа жизни. **Сообщать о** зимних и летних видах спорта, о занятих спортом, спортивных праздниках в школе. **Вести диалог–обмен мнениями о** посещении спортивных кружков. **Аргументировать суждения о** негативном влиянии на здоровье вредных привычек. **Вести диалог** на приёме у врача.
Республика Татарстан. **(14часов)**	**Сообщать** о государственных символах
Географическое положение, климат, природа Татарстана. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана.	Татарстана, о географическом положении, климате и природе Татарстана. **Рассказывать о** народах, проживающих в Татарстане; о Казани – столице Татарстана.

7класс

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему	Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)
Знание и жизнь. (18часов) Учеба, оценки, расписание уроков, подготовка домашнего задания, участие на уроках. Учебные принадлежности, содержание их в порядке. Секреты хорошей успеваемости. Мир книг. В библиотеке. Самообразование. Проблемы дальнейшего получения образования.	**Вести диалог – обмен мнениями о** подготовке к новому учебному году, о школьной жизни в новом учебном году. **Умение сообщать** о расписании уроков, об отметках по предмету, **рассказывать** о домашних заданиях, о необходимых качествах для хорошей учёбы, о самообразовании через Интернет, о получении образования. **Высказывать своё отношение** о содержании прочитанной книги, ее авторе. **Составлять диалог-побуждение** о посещении библиотеки, книжного магазина; **советовать** прочитать интересную книгу. **Спрашивать** необходимую информацию у библиотекаря.
Мы вместе отдыхаем. (14часов) Свободное время: умение проводить его с пользой или привязанность к компьютеру. Различные способы виртуального общения. Выходные дни. Места отдыха (кино,театр, парк, кафе и т.д.).	**Вести диалог – обмен мнениями** о свободном времени, о провождении его с пользой или без пользы, о любимых занятиях и путешествиях.
Старшие и мы. (22 часа) Взаимоотношения старших и младших в семье. Уважительное отношение к старшим.	**Вести диалог-рассуждение** о взаимоотношениях старших и младших в семье. **Аргументировать свои суждения** о необходимости уважительного отношения к старшим. **Вести диалог-расспрос** о помощи старшим в семье.
Республика Татарстан. **(16 часов)** Географическое положение, климат, природа Татарстана. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Достопримечательности столицы, музеи, театры, места отдыха.	**Рассказывать о** народах, проживающих в Татарстане; о Казани – столице Татарстана. **Сообщать, спрашивать** о достопримечательностях столицы, музеях, театрах, местах отдыха. **Вести диалоги о** видных представителях культуры и искусства татарского народа.

8класс

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему	Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)

Школьная жизнь. (19 часов) Учеба, оценки, расписание уроков, подготовка домашнего задания, участие на уроках. Учебные принадлежности, содержание их в порядке. Секреты хорошей успеваемости. Мир книг. В библиотеке.	**Вести диалог – обмен мнениями о** подготовке к новому учебному году, о школьной жизни в новом учебном году. **Умение сообщать** о расписании уроков, об отметках по предмету, **рассказывать** о домашних заданиях, о необходимых качествах для хорошей учёбы, о самообразовании через Интернет, о получении образования. **Высказывать своё отношение** о содержании прочитанной книги, ее авторе. **Составлять диалог-побуждение** о посещении библиотеки, книжного магазина; **советовать** прочитать интересную книгу. **Спрашивать** необходимую информацию у библиотекаря. **Высказывать своё отношение** к выбранному пути в жизни.
Мои друзья, мои ровесники. (25 часов) Мой самый близкий друг. Черты характера друга. Отдых с друзьями. Умение дорожить дружбой. Настоящая дружба. Внешние и внутренние качества ровесников. Правила общения и дружбы с ровесниками. Присутствие в подростковых отношениях обмана. Участие подростков в полезном труде.	**Рассказывать** о своем друге, описывать черты характера друга. **Вести диалог** об отдыхе, об увлечениях. **Аргументировать свои суждения** о настоящей дружбе. **Вести диалог** об одежде, о внешних и внутренних качествах ровесников. **Аргументировать свои суждения** об участии подростков в полезном труде, о вкладе в бюджет семьи. **Приглашать** друзей участвовать в совместной деятельности и праздниках, на день рождения.
Природа и мы. (16 часов) Природа Татарстана. Времена года. Проблемы экологии. Охрана природы. Наши четвероногие и пернатые друзья.	**Описывать** природу родного края, времена года. **Вести диалог – обмен мнениями о** пользе природы. **Рассуждать** об экологии, об охране природы, о влиянии человека на окружающую среду. **Давать советы** об охране природы. **Вести диалог** о четвероногих и пернатых друзьях.
Республика Татарстан. **(10часа)** Географическое положение, климат, природа Татарстана. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Достопримечательности столицы, музеи, театры, места отдыха. Культура и искусство	**Сообщать** о государственных символах Татарстана, о географическом положении, климате и природе Татарстана. **Рассказывать о** народах, проживающих в Татарстане; о Казани – столице Татарстана. **Сообщать, спрашивать** о
татарского народа.	достопримечательностях столицы, музеях, театрах, местах отдыха. **Вести диалоги о** видных представителях культуры и искусства татарского народа.

9класс

Содержание курса и ориентировочное количество часов, отводимое на тему	**Характеристика основных видов деятельности учащихся (коммуникативные умения)**
Республика Татарстан. **(18 часов)** Географическое положение, климат, природа Татарстана. Народы, проживающие в Татарстане. Казань – столица Татарстана. Достопримечательности столицы, музеи, театры, места отдыха. Культура и искусство татарского народа.	**Сообщать** о государственных символах Татарстана, о географическом положении, климате и природе Татарстана. **Рассказывать о** народах, проживающих в Татарстане; о Казани – столице Татарстана. **Сообщать, спрашивать** о достопримечательностях столицы, музеях, театрах, местах отдыха. **Вести диалоги о** видных представителях культуры и искусства татарского народа.
Выбор профессии. (14часов) Проблема выбора профессии. Новые профессии. Потребность в профессиях на рынке труда. Пофессиональные учебные заведения.	**Рассуждать** о проблемах выбора профессии. **Аргументировать свои суждения о** необходимости правильного выбора будущей профессии. **Вести диалог-расспрос** о профессиях.
Спорт и здоровье. (29часов) Здоровый образ жизни. Зимние и летние виды спорта. Спортивные праздники в школе. Занятие спортом. Вредные привычки. У врача.	**Рассуждать** о правилах здорового образа жизни. **Сообщать о** зимних и летних видах спорта, о занятих спортом, спортивных праздниках в школе. **Вести диалог–обмен мнениями о** посещении спортивных кружков. **Аргументировать суждения о** негативном влиянии на здоровье вредных привычек. **Вести диалог** на приёме у врача.
Никто не забыт, ничто не забыто (7часов) Татарстан в годы Великой Отечественной войны.	**Рассказывать** о вкладе Татарстана в Великую Победу, о земляках-героях Советского Союза, о подвиге Мусы Джалиля и джалиловцах. **Рассуждать** о помощи ветеранам войны.

Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләренең рус төркемендәге 5 нче сыйныф укучылары өчен туган тел (дәүләт теле буларак өйрәнү) буенча белем бирү программасы

Программаны үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр

Төп гомуми белем бирү мәктәбендә телне гамәли үзләштерү нәтиҗәсендә укучыларда татар теленең күп мәдәниятле дөньядагы роле һәм мөһимлеге турында күзаллаулар формалаша. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәнияткә карата ихтирам хисе уята, ягъни укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга мөмкинлек бирә, аларда ватанпәрвәрлек хисе уята.

Предмет нәтиҗәләре:

– Укучыларның коммуникатив компетенциясен (аралашу осталыгын) үстерү, ягъни татар телендә сөйләшүчеләр белән телдән яки язмача аралашу күнекмәләре булдыру;

– коммуникатив бурычлар куя һәм хәл итә белү, адекват рәвештә арашуның вербаль һәм вербаль булмаган чараларыннан, сөйләм этикеты үрнәкләреннән файдалана алу, итагатьле һәм киң күңелле әңгәмәдәш булу;

– “Татар теле һәм әдәбияты” предметынакарата уңай мотивация һәм тотрыклы кызыксыну булдыруһәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

Метапредмет нәтиҗәләре:

Төп белем бирү баскычында татар теле һәм әдәбиятын укыту, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен (танып белү, регулятив, коммуникатив) формалаштыругахезмәт итә.

Укучыларда мәгълүмати җәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерелә. Укучылар текст, күрмә-график рәсемнәр, хәрәкәтле яисә хәрәкәтсез сурәтләр, ягъни төрле коммуникацион технологияләр аша тапшырыла торган мәгълүмати объектлар белән эшләү тәҗрибәсе ала; презентацион материаллар әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясарга өйрәнә; укучыларда, компьютер яисә ИКТ нең башка чаралары белән эш иткәндә, сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алукүнекмәләре формалаша.

Танып белү нәтиҗәләре:

–фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;

–иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм булдыру;

–объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү;

–төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;

–тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллану.

Регулятив нәтиҗәләр:

–уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү;

–эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;

–уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү;

–билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;

–укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү;

–ихтыяр көче,максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне формалаштыру;

–дәрескә кирәкле уку-язу әсбапларын әзерли һәм алар белән дөрес эш итә белү;

–дәрестә эш урынын мөстәкыйль әзерли белү һәм тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү.

Коммуникатив нәтиҗәләр:

–әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;

–әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзү;

–аралаша белү сәләтен үстерү (аралашучанлык, хисслелек, эмпатия хисләре);
–парларда һәм күмәк эшли белү;
–мәгълүматны туплау өчен, күмәк эш башкару;
–әңгәмәдәшең белән сөйләшүне башлый, дәвам итә, тәмамлый белү.

Шәхси нәтиҗәләр:

Төп гомуми белем бирү баскычын төгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенең әйләнә-тирәсендәге кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәге шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:
–шәхесара һәм мәдәниятара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләге тудыру;
–әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәҗбүрилеген аңлау;
–әдәби әсәрләрдәге төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомүмкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;
– “гаилә”, “туган ил”, “мәрхәмәтлелек”, төшенчәләрен кабул итү, “башкаларга карата түземлелек, кайгыртучанлык”, “кеше кадерен белү” кебек хисләр формалашу.

Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләренең рус төркемендәге 6 нчы сыйныф укучылары өчен туган тел (дәүләт теле буларак өйрәнү) буенча б елем бирү программасы

Программаны үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр
Рус балаларына туган тел укыту, әдәбият укыту белән беррәттән, аларның филологик белемнәрен киңәйтә һәмкоммуникатив культурасын үстерә. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәниятләргә карата ихтирам хисе уята, укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга һәм объектив бәяләргә мөмкинлек бирә.
Укыту планында каралганча, татар теле дәресләре өчен эш программасы атнага 2 сәгать исәбеннән, елга 70 сәгатькә төзелде.

Рус телендә сөйләшүче балаларга туган телне укытуның төп максаты һәм бурычлары:

Федераль дәүләт стандарты таләпләрен тормышка ашыру белән бергә укучыларда лингвистик (тел), коммуникатив (аралашу), милли мәдәният өлкәсенә караган культурологик (мәдәниятлылык) компетенцияләр булдыру.
-укучыларның 1-6 нчы сыйныфларда үзләштергән белемнәрен һәм сөйләм күнекмәләрен камилләштерү;
-татар этикеты тәгъбирләрен кертеп, бирелгән ситуация буенча диалогик сөйләм оештырырга өйрәтү;
-программада күрсәтелгән лексик темалар буенча телдән яки язмача монологик сөйләм булдыруга ирешү; -
татар сөйләмен тыңлап аңларга күнектерү, текстларны аңлап уку күнекмәләрен үстерү; -татар телендәге
сөйләмне фонетик,лексик,грамматик яктан дөрес төзергә күнектерү;
-татар халкының фән, мәгариф, сәнгать, мәдәният өлкәсендәге казанышлары, күренекле шәхесләре белән таныштыруны дәвам итү; -
халыкларның үзара аңлашып, тату яшәвенә омтылыш тәрбияләү; -укучыларның татар телен өйрәнүгә ихтыяҗын арттыру.

Шәхескә кагылышлы нәтиҗәләр

1. Үзеңне Рәсәй гражданины итеп тою (ватандарлык; Ватанга, күпмилләтле Рәсәй халыкларының үткәненә, бүгенгесенә хөрмәт, Ватаның алдында бурыч һәм җаваплылык хисе, рус теле һәм Рәсәй халыклары телләренең кулланылышта булуының әһәмияте, Рәсәй халыклары язмышында үзеңнең шәхси катнашың булуны аңлау һәм тою). Үзеңне милләтеңнең вәкиле итеп тану; туган телеңне, туган төбәгеңнең, милләтеңнең тарихын һәи мәдәни мирасын белү, Рәсәй территориясендә яшәгән күпмилләтле халыкларның, дөнья халыкларының мәдәни мирасына, катнашың булуны тою;

күпмиллэтле Рэсэй җэмгыятенең гуманистик, демократик, традицион кыймэтлэрен күңелең белэн кабул итү. Рэсэй халыкларының һэм дөнья халыкларының теленэ, диненэ, мэдэни мирасына хөрмэт белэн карау.
2. Мотивация нигезендэ белем алу һэм танып белүнең укучыларның үзлегеннэн үсеш, үзлегеннэн укып белем алуга эзерлек һэм мөмкинлеклэре; Сыналган танып-белү мэнфэгатьлэре ярдэмендэ, һөнэрлэр дөньясына юлны җиңел табуга нигезлэнеп, уку-укытуның аңлы сайлап алынуы һэм индивидуаль хэрэкэт итүнең эзерлек һэм мөмкинлеклэре;
3. Шэхси сайлау нигезендэ мораль (эхлакый) проблемаларны чишүдэ компетентлык һэм камиллэшкэн мораль аң, эхлакый хислэр һэм эхлакый тэртип (үзеңне тоту) , үз гамэллэреңэ аңлы һэм җаваплы караш формалаштыру(эхлакый үзкамиллэшүгэ сэлэтлелек; диннэргэ түземлелек, кешелэрнең дини карашларына, хислэренэ хөрмэт белэн карау, Россия халыкларының мэдэни традициялэрендэ сакланган төп мораль нормаларны, эхлакый, рухи идеалларны белү, алар нигезендэ гамэллэрдэ, тэртиптэ, куллануда сарыф итүлэрне аңлы рэвештэ чиклэүлэргэ эзер булу; зыялылык этикасы нигезлэре турында күзаллау формалаштыру). Укуга җаваплы караш, хезмэткэ хөрмэтле караш формалаштыру, социаль кирэкле хезмэттэ катнашу. Кеше тормышында һэм җэмгыятьтэ гаилэнең кирэклелеген аңлау, гаилэ эгъзаларына хөрмэт белэн караш һэм кайгыртучан мөнэсэбэт булдыру.

Метапредмет нэтиҗэсе

Регулятив универсаль уку гамэллэре: 1.Телэсэ нинди эшчэнлектэ иң беренче проблеманы аерып ала, аның чишелеш юлларын билгели, иң эффектив чишелеш юлын аерып ала, аерып алынган проблеманы мөстэкыйль хэл итэ, рефлексия ясый, үз эшенэ адекват бэя бирэ

- булган белем нэтиҗэсен анализлый, килэчэк нэтиҗэне планлаштыру;
- проблеманың чишелеш юлларын күрсэтү,гипотезаны формалаштыру,соңгы нэтиҗэне алдан сизү;
- билгеле проблема нигезендэ эшчэнлеккэ максат куя,мөмкин булган чишү юлларын билгелэү;
- **2. Мөстэкыйль рэвештэ максатка ирешү юлларын,шулай ук альтернатив юлларын планлаштыра белү. Уку һэм танып-белү гамэленең эффектив юлларын сайлап ала белү.**
- уку һэм танып-белү мэсьэлэлэрен чишүнең иң эффектив ысулларын сайлый һэм дэлилли белү;
- уку һэм танып-белү мэсьэлэлэрен чишүнең шартларын, шулай ук бирелгэн вариантлардан таба, билгели белү;
- кыска сроклы килэчэк өчен тормыш планнарын төзи белү (максат ориентирын билгелэү, тормышка ашыру өчен адекват бурычлар кую һэм логик эзлекле адымнарны дэлиллэп, гамэллэр тэкъдим итү);
- **3. Үзеңнең чынбарлыкны үзгэртүгэ юнэлтелгэн адымыңны планлаштырылган нэтиҗэлэр белэн тиңлэштерэ белү, нэтиҗэгэ ирешү процессында үз эшчэнлегеңэ контроль ясый белү, тэкъдим ителгэн шартлар һэм талэплэр рамкасында чынбарлыкны үзгэртүгэ юнэлтелгэн адымыңның ысулларын билгелэү,үзгэреп торучы ситуациялэрдэ үз гамэллэреңэ төзэтмэлэр кертэ белү.**
- педагог һэм яшьтэшлэре белэн бергэ уку эшчэнлеген бэялэү һэм көтелгэн нэтиҗэлэрнең критерийларын билгели белү;
- үз эшчэнлеген бэялэү һэм көтелгэн нэтиҗэлэрнең критерийларын билгеле бер системага салу;
- үз эшчэнлегеңнең бэялэү инструментларын сайлау, тэкъдим ителгэн шартлар һэм талэплэр рамкасында эшчэнлегеңэ үзконтроль ясау;
- көтелгэн нэтиҗэгэ ирешмэгэндэ, үзгэреп торучы ситуациялэрдэ уку мэсьэлэлэрен тормышка ашыру өчен житэрлек дэрэҗэдэ чаралар таба белү;
- **4. Уку мэсьэлэлэренең дөреслегенэ, аны чишкэндэге үз мөмкинлеклэреңэ бэя бирэ белү. Укучы эшли алачак:** уку мэсьэлэлэрен бэялэү критерийларының дөреслеген билгели белү;
- уку мэсьэлэлэрен чишү өчен туры килгэн инструментарийны куллануны анализлый һэм дэлилли белү;
- максаттан чыгып, нэтиҗэ һэм гамэл ысулларын аера, эшлэнелгэн бэя һэм үзбэя критерийларын иркен куллана белү;
- эшчэнлек максатыннан чыгып,бирелгэн яки мөстэкыйль билгелэнгэн критерийлар нэтиҗэсендэ үз эшчэнлегең продуктына бэя бирэ белү;
- **5. Үзконтроль нигезлэрен яхшы белү, уку һэм танып-белү процессында үзбэя, карар кабул итүне аңлы рэвештэ сайлый белү. Укучы эшли алачак:** бер-береңне тикшерү процессында үзеңнең,башкаларның уку һэм танып-белү эшчэнлеген күзэтэ,анализлый белү;

- шәхси белем алу эшчәнлегендә көтелгән нәтиҗәләрне реаль нәтиҗәләр белән чагыштыра, нәтиҗәләр чыгара белү;
- уку ситуацияләрендә карар кабул итә белү һәм җаваплылык хисе тою;
- мөстәкыйль рәвештә уңышыңның яки уңышсызлыгыңның сәбәпләрен ачыклый белү, уңышсызлык ситуацияләреннән чыгу юлларын таба белү;

Танып белү универсаль уку гамәлләре: Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, аналогияләрне таба, сәбәп-нәтиҗә элемтәләрен урнаштыра, логик фикерләү, дөрес нәтиҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре. Укучы эшли алачак:

- билгеләрен һәм сыйфатларны билгеләүче мөһим сүзгә бәйле сүзләр табу;
- мөһим һәм аннан бәйле сүзләрдән торган логик чылбыр төзү;
- ике яки берничә предметның, күренешнең гомуми билгесен табу, аларның охшашлыгын аңлату;
- аерым билгеләре буенча предмет һәм күренешләрне берләштерү, чагыштыру, классификацияләү, факт һәм күренешләрне гомумиләштерү;
- гомуми рәттәге башка күренешләр арасыннан күренешне аерып алу;
- фикер йөртүне гомуми закончалыклардан аерым күренешләргә, аерым күренешләрдән гомуми закончалыкларга таба төзү;
- фикер йөртүне предметларны һәм күренешләрне чагыштыру һәм гомуми билгеләрне аерып алу нигезендә төзү;
- алынган информацияне чишеләсе мәсьәләне контекст эчендә интерпретацияләп аңлатып бирү;
- тикшерүне сорый торган информацияне мөстәкыйль рәвештә күрсәтергә, аның дөреслеген тикшерү юлларын тәкъдим итәргә;
- эмоциональ тәэсир итүнең чыганакларын сүз белән аңлатып бирү.
- **2.Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модель, схемаларны үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе. Укучы эшли алачак:** предмет һәм күренешләрне билге һәм символлар белән билгели;
- предмет һәм күренешләр арасындагы логик бәйләнешне билгели, аларны билге, схемалар аша күрсәтү;
- предметның яки күренешнең абстракт, реаль образын тудыру;
- мәсьәләнең шарты яки чишелү ысулы нигезендә модель,схема төзү;
- ситуациягә карап, мәсьәләне чишү ысулын билгеләү өчен, объектның мөһим характеристикасын аерып күрсәтеп, вербаль,матди,информационмодельләрне тудыру;
- бирелгән предмет өлкәсен билгеләүче гомуми законнарны ачыклау максатыннан модельләрне үзгәртү;

3. Аңлап уку.

- текст эчтәлегендә ориентлашу,текстның тулы мәгънәсен аңлау, аны структуралау;
- текстта тасвирланган вакыйга, күренеш, процесслар арасындагы элемтәне билгеләү;
- текстны үзгәртү, аны икенче модальлеккә күчерү, интерпретация ясау;

текстның формасына , эчтәлегенә критик бәя бирү.

4. Экологик фикерләүне формалаштыру һәм үстерү, аны танып-белү, коммуникатив, социаль практикада һәм профессиональ ориентациядә куллана белү күнекмәсен формалаштыру. Укучы эшли алачак:

- табигый тирәлеккә үзенең мөнәсәбәтен билгели белү;
- тере организмның яшәү мохитенә экологик факторларның йогынтысын анализлау;
- экологик ситуацияләрнең сәбәп һәм ихтималлык анализын уздыру;
- бер факторларны икенчесе белән алыштырганда туган ситуцияләрдәге үзгәрешләрне прогнозлау;
- экологик белемнәрне тарату, әйләнәдәге мохитне яклау буенча оештырылган практик чараларда актив катнашу;

5.Сүзлекләр, башка эзләнү схемаларын актив куллана белү сәләтен мотивлаштыруны үстерү. Укучы эшли алачак:

- кирәкле мөһим эзләнә торган сүзләрне һәм запросларны билгеләү;

• электрон эзләүсистемаларыбеләнузарабәйләнешбулдыру;

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

•1. Укытучы һәм яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлекне оештыра, яшьтәшләре белән төркемгә берләшә,индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру. Дәлилле итеп үз фикерен башкаларга җиткерә белү, өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән продуктив уртак гамәл оештыра белү. Укучы эшли алачак:

• бердәм эшчәнлектә мөмкин булган рольләрне билгели белү;

• бердәм эшчәнлектә билгеле бер рольне башкара белү;

• әңгәмәдәшченең позициясен аңлау һәм кабул итә белү;

• продуктив коммуникациягә комачаулаган яки ярдәм иткән үз һәм партнер гамәлләрен билгели белү;

• уку һәм танып-белү процессында позитив мөнәсәбәтләр булдыру;

• үз фикереңә критик карау, үз хаталарыңны лаеклы рәвештә таный белү һәм аны төзәтә белү;

• бәхәсле ситуацияләрдә альтернатив карарлар тәкъдим итү;

• төркем алдына куелган мәсьәләне чишү алдыннан тикшерү кагыйдәләре, куелган сораулар турында бер фикергә килә белү;

• төркемдә уку эшчәнлеген оештыра белү(гомуми максатлар билгели белү, рольләрне бүлешү, бер-береңбелән уртак фикергә килү);

• диалог рамкасында әңгәмәдәшченең диалогның бурычларын, формасын, эчтәлеген кабул итмәү аркасында өзелгән коммуникацияне юкка чыгара белү;

Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләренең рус төркемендәге 7 нче сыйныф укучылары өчен туган тел (дәүләт теле буларак өйрәнү) буенча белем бирү программасы

Программаны үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр

Рус балаларына туган тел укыту, әдәбият укыту белән беррәттән, аларның филологик белемнәрен киңәйтә һәмкоммуникатив культурасын үстерә. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәниятләргә карата ихтирам хисе уята, укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга һәм объектив бәяләргә мөмкинлек бирә.

Укыту планында каралганча, татар теле дәресләре өчен эш программасы атнага 2 сәгать исәбеннән, елга 70 сәгатькә төзелде.

Рус телендә сөйләшүче балаларга туган телне укытуның төп максаты һәм бурычлары:

Федераль дәүләт стандарты таләпләрен тормышка ашыру белән бергә укучыларда лингвистик (тел), коммуникатив (аралашу), милли мәдәният өлкәсенә караган культурологик (мәдәниятлылык) компетенцияләр булдыру.

-укучыларның 1-6 нчы сыйныфларда үзләштергән белемнәрен һәм сөйләм күнекмәләрен камилләштерү;

-татар этикеты тәгъбирләрен кертеп, бирелгән ситуация буенча диалогик сөйләм оештырырга өйрәтү;

-программада күрсәтелгән лексик темалар буенча телдән яки язмача монологик сөйләм булдыруга ирешү; -

татар сөйләмен тыңлап аңларга күнектерү, текстларны аңлап уку күнекмәләрен үстерү; -татар телендәге

сөйләмне фонетик,лексик,грамматик яктан дөрес төзергә күнектерү;

-татар халкының фән, мәгариф, сәнгать, мәдәният өлкәсендәге казанышлары, күренекле шәхесләре белән таныштыруны дәвам итү;

-халыкларның үзара аңлашып, тату яшәвенә омтылыш тәрбияләү;

-укучыларның татар телен өйрәнүгә ихтыяҗын арттыру.

Регулятив күнекмә

1. Теләсә нинди эшчәнлектә иң беренче проблеманы аерып ала, аның чишелеш юлларын билгели, аерып алынган проблеманы мөстәкыйль хәл итә, рефлексия ясый, үз эшенә адекват бәя бирә: булган белем нәтиҗәсен анализлый, киләчәк нәтиҗәне планлаштыру; үз проблемаларын тиңләштерә, төп проблеманы билгеләү; билгеле проблема нигезендә эшчәнлеккә максат куя, мөмкин булган чишү юлларын билгеләү.

2. Мөстәкыйль рәвештә максатка ирешү юлларын, шулай ук альтернатив юлларын планлаштыра белү: проблеманы чишү планын төзү (проект өстендә эш); уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишкәндә туган потенциаль авырлыкларны билгеләү, аларны бетерү чараларын табу; уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишүнең шартларын, шулай ук бирелгән вариантлардан таба, билгели белү.

3. Үзеңнең чынбарлыкны үзгәртүгә юнәлтелгән адымыңны планлаштырылган нәтиҗәләр белән тиңләштерә белү, нәтиҗәгә ирешү процессында үз эшчәнлегеңә контроль ясый белү:педагог һәм яшьтәшләре белән бергә уку эшчәнлеген бәяләү һәм көтелгән нәтиҗәләрнең критерийларын билгели белү; үз эшчәнлеген бәяләү һәм көтелгән нәтиҗәләрнең критерийларын билгеле бер системага салу (шулай ук өстен булганнарын сайлый белү); үз эшчәнлегеңнең бәяләү инструментларын сайлау,тәкъдим ителгән шартлар һәм таләпләр рамкасында эшчәнлегеңә үзконтроль ясау; көтелгән нәтиҗәгә ирешә яки ирешә алмау сәбәпләрен аргументлаштырып,үз эшчәнлегеңә бәя бирү.

4. Уку мәсьәләләренең дөреслегенә, аны чишкәндәге үз мөмкинлекләреңә бәя бирә белү: уку мәсьәләләрен бәяләү критерийларының дөреслеген билгели белү; максаттан чыгып, нәтиҗә һәм гамәл ысулларын аера, эшләнелгән бәя һәм үзбәя критерийларын иркен куллана белү; эшчәнлек максатыннан чыгып, бирелгән яки мөстәкыйль билгеләнгән критерийлар нәтиҗәсендә үз эшчәнлегең продуктына бәя бирә белү.

5. Үзконтроль нигезләрен яхшы белү, уку һәм танып-белү процессында үзбәя, карар кабул итүне аңлы рәвештә сайлый белү: бер-береңне тикшерү процессында үзеңнең, башкаларның уку һәм танып-белү эшчәнлеген күзәтә, анализлый белү; шәхси белем алу эшчәнлегендә көтелгән нәтиҗәләрне реаль нәтиҗәләр белән чагыштыра, нәтиҗәләр чыгара белү; уку ситуацияләрендә карар кабул итә белү һәм җаваплылык хисе тою; мөстәкыйль рәвештә уңышыңның яки уңышсызлыгыңның сәбәпләрен ачыклый белү, уңышсызлык ситуацияләреннән чыгу юлларын таба белү.

Танып-белү күнекмәсе

6. Төшенчәләрне билгели, йомгаклый, аналогияләрне таба, логик фикерләү, дөрес нәтиҗә һәм йомгак ясау күнекмәләре: мөһим һәм аннан бәйле сүзләрдән торган логик чылбыр төзү; ике яки берничә предметның, күренешнең гомуми билгесен табу, аларның охшашлыгын аңлату; аерым билгеләре буенча предмет һәм күренешләрне берләштерү, чагыштыру, классификацияләү, факт һәм күренешләрне гомумиләштерү; фикер йөртүне предметларны һәм күренешләрне чагыштыру һәм гомуми билгеләрне аерып алу нигезендә төзү; алынган мәгълүматны, чишеләсе мәсьәләне контекст эчендә интерпретацияләп аңлатып бирү.

7. Уку һәм танып-белү мәсьәләләрен чишү өчен билге, символ, модель, схемаларны үзгәртү һәм куллана белү күнекмәсе: предмет һәм күренешләрне билге һәм символлар белән билгели; предмет һәм күренешләр арасындагы логик бәйләнешне билгели, аларны билге, схемалар аша күрсәтү; предметның яки күренешнең абстракт, реаль образын тудыру; мәсьәләнең шарты яки чишелү ысулы нигезендә модель, схема төзү; туры, кыек, каршылыклы исбатлау төзү; бирелгән предмет өлкәсен билгеләүче гомуми законнарны ачыклау максатыннан модельләрне үзгәртү.

8. Аңлап уку: үз эшчәнлеге максатларына туры килгән, соралган информацияне тексттан табу; текст эчтәлегендә ориентлашу, текстның тулы мәгънәсен аңлау.

9. Экологик фикерләүне формалаштыру һәм үстерү, аны танып-белү: табигый тирәлеккә үзенең мөнәсәбәтен билгели белү; экологик белемнәрне тарату, проект эшләр, модельләр, сочинениеләр, рәсемнәр аша табигатькә үз мөнәсәбәтеңне белдерү.

10. Сүзлекләр, башка эзләнү схемаларын актив куллана белү сәләтен мотивлаштыруны үстерү: кирәкле мөһим эзләнә торган сүзләрне билгеләү; электрон эзләү системалары белән үзара бәйләнеш булдыру; эзләү нәтиҗәләрен үз эшчәнлегең белән чагыштырып карау.

Коммуникатив күнекмә

11. Укытучы һәм яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлекне оештыра, яшьтәшләре белән төркемгә берләшә, индивидуаль һәм төркемдә эшли белү күнекмәсе булдыру. Дәлилле итеп үз фикерен башкаларга җиткерә белү: бердәм эшчәнлектә мөмкин булган рольләрне билгели белү; бердәм эшчәнлектә билгеле бер рольне башкара белү; әңгәмәдәшеңнең позициясен аңлау һәм кабул итә белү; уку һәм танып-белү процессында позитив мөнәсәбәтләр булдыру; үз фикереңне аргументлар китереп, әдәпле яклый белү; үз фикереңә критик карау, үз хаталарыңны лаеклы рәвештә

таный белү һәм аны төзәтә белү; төркемдә уку эшчәнлеген оештыра белү (гомуми максатлар билгели белү, рольләрне бүлешү, бер-берең белән уртак фикергә килү.

12. Үз хисләреңне, фикерләреңне бирү, үз эшчәнлегеңне планлаштыру, язма һәм телдән, монологик һәм контекстсөйләм төрләрен оста файдалана белү: коммуникация бурычларын билгели белү һәм аңа туры килгән сөйләм чараларын сайлап ала белү; башка кешеләр белән коммуникация барышында сөйләм чараларын сайлап ала һәм куллана белү (парлы диалог, кече төркемдә һ.б.); диалог барышында үз фикереңне дәлилләп бирә, партнер фикерен сорый белү, диалог барышында карар кабул итә һәм аны әңгәмәдәшең белән яраштыра белү; тиешле сөйләм чаралары кулланылып төзелгән оригиналь язма текстлар булдыру.

13. Информацион-коммуникатив технологияләр өлкәсендә компетентлыкны формалаштыру һәм үстерү: уку һәм практик мәсьәләләрне чишү өчен кирәкле информацион ресурсларны ИКТ чаралары аша эзләргә һәм максатчан кулланырга; информацион һәм коммуникатив уку мәсьәләләрен чишү өчен, шулай ук: хат язу, сочинение, презентацияләүдә компьютер технологияләрен куллана белү; мәгълүматне этик һәм хокукый нормаларны истә тотып куллана белү.

Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләренең рус төркемендәге 8 нче сыйны ф укучылары өчен туган тел (дәүләт теле буларак өйрәнү) буенча белем бирү программасы

Программаны үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр

Рус балаларына туган тел укыту, әдәбият укыту белән беррәттән, аларның филологик белемнәрен киңәйтә һәмкоммуникатив культурасын үстерә. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәниятләргә карата ихтирам хисе уята, укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга һәм объектив бәяләргә мөмкинлек бирә.

Укыту планында каралганча, татар теле дәресләре өчен эш программасы атнага 2 сәгать исәбеннән, елга 70 сәгатькә төзелде.

Рус телендә сөйләшүче балаларга туган телне укытуның төп максаты һәм бурычлары:

Федераль дәүләт стандарты таләпләрен тормышка ашыру белән бергә укучыларда лингвистик (тел), коммуникатив (аралашу), милли мәдәният өлкәсенә караган культурологик (мәдәниятлылык) компетенцияләр булдыру.

-укучыларның 1-8 нче сыйныфларда үзләштергән белемнәрен һәм сөйләм күнекмәләрен камилләштерү;

-татар этикеты тәгъбирләрен кертеп, бирелгән ситуация буенча диалогик сөйләм оештырырга өйрәтү;

-программада күрсәтелгән лексик темалар буенча телдән яки язмача монологик сөйләм булдыруга ирешү; -
татар сөйләмен тыңлап аңларга күнектерү, текстларны аңлап уку күнекмәләрен үстерү; -татар телендәге
сөйләмне фонетик,лексик,грамматик яктан дөрес төзергә күнектерү;

-татар халкының фән, мәгариф, сәнгать, мәдәният өлкәсендәге казанышлары, күренекле шәхесләре белән таныштыруны дәвам итү; -
халыкларның үзара аңлашып, тату яшәвенә омтылыш тәрбияләү; -укучыларның татар телен өйрәнүгә ихтыяҗын арттыру.

УКЫТУНЫҢ ШӘХЕСКӘ КАГЫЛЫШЛЫ, ПРЕДМЕТ, МЕТАПРЕДМЕТ НӘТИҖӘЛӘРЕ

Төп гомуми белем бирү мәктәбендә телне гамәли үзләштерү нәтиҗәсендә укучыларда татар теленең күп мәдәниятле дөньядагы роле һәм мөһимлеге турында күзаллаулар формалаша. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәнияткә карата ихтирам хисе уята, ягъни укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга мөмкинлек бирә, аларда ватанпәрвәрлек хисе уята.

Төп гомуми белем бирү баскычында татар теленә өйрәтүнең программада күрсәтелгән күләмдә **гомуми нәтиҗәләре** түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

– Укучыларның коммуникатив компетенциясен(аралашу осталыгын) үстерү, ягъни татар телендә сөйләшүчеләр белән телдән яки язмача аралашу күнекмәләре булдыру;

– коммуникатив бурычлар куя һәм хәл итә белү, адекват рәвештә арашуның вербаль һәм вербаль булмаган чараларыннан, сөйләм этикеты үрнәкләреннән файдалана алу, итагатьле һәм киң күңелле әңгәмәдәш булу;

– “Татар теле һәм әдәбияты” предметынакарата уңай мотивация һәм тотрыклы кызыксыну булдыруһәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

Укытуның шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре

1. Үзеңне Рәсәй гражданины итеп тою (ватандарлык; Ватанга, күпмилләтле Рәсәй халыкларының үткәненә, бүгенгесенә хөрмәт, Ватаның алдында бурыч һәм җаваплылык хисе, рус теле һәм Рәсәй халыклары телләренең кулланылышта булуының әһәмияте, Рәсәй халыклары язмышында үзеңнең шәхси катнашың булуны аңлау һәм тою). Үзеңне милләтеңнең вәкиле итеп тану; туган телеңне, туган төбәгеңнең, милләтеңнең тарихын һәи мәдәни мирасын белү, Рәсәй территориясендә яшәгән күпмилләтле халыкларның, дөнья халыкларының мәдәни мирасына, катнашың булуны тою; күпмилләтле Рәсәй җәмгыятенең гуманистик, демократик, традицион кыйммәтләрен күңелең белән кабул итү. Рәсәй халыкларының һәм дөнья халыкларының теленә, диненә, мәдәни мирасына хөрмәт белән карау.

2. Мотивация нигезендә белем алу һәм танып белүнең укучыларның үзлегеннән үсеш, үзлегеннән укып белем алуга әзерлек һәм мөмкинлекләре; Сыналган танып-белү мәнфәгатьләре ярдәмендә, һөнәрләр дөньясына юлны җиңел табуга нигезләнеп, уку-укытуның аңлы сайлап алынуы һәм индивидуаль хәрәкәт итүнең әзерлек һәм мөмкинлекләре;

3. Шәхси сайлау нигезендә мораль (әхлакый) проблемаларны чишүдә компетентлык һәм камилләшкән мораль аң, әхлакый хисләр һәм әхлакый тәртип (үзеңне тоту), үз гамәлләреңә аңлы һәм җаваплы караш формалаштыру(әхлакый үзкамилләшүгә сәләтлелек; диннәргә түземлелек, кешеләрнең дини карашларына, хисләренә хөрмәт белән карау, Россия халыкларының мәдәни традицияләрендә сакланган төп мораль нормаларны, әхлакый, рухи идеалларны белү, алар нигезендә гамәлләрдә, тәртиптә, куллануда сарыф итүләрне аңлы рәвештә чикләүләргә әзер булу; зыялылык этикасы нигезләре турында күзаллау формалаштыру). Укуга җаваплы караш, хезмәткә хөрмәтле караш формалаштыру, социаль кирәкле хезмәттә катнашу. Кеше тормышында һәм җәмгыятьтә гаиләнең кирәклелеген аңлау, гаилә әгъзаларына хөрмәт белән караш һәм кайгыртучан мөнәсәбәт булдыру.

4. Заманча дөньяның социаль, мәдәни, тел, рухи төрлелеген истә тотып, фән һәм иҗтимагый практиканың тиешле заманча үсеш дәрәҗәсенә туры килә торган дөньяга тулы бер караш булдыру .

5. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә (карашына) карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш. Башка кешеләр белән диалог оештырырга әзер һәм сәләтле булу һәм үзара аңлашуга ирешү (үзеңне аралашуның тигез хокуклы субьекты итеп тою, диалог буенча партнер образын төзүгә әзерлек, мөмкин булган диалог оештыру ысулларын төзүгә әзерлек; кызыксынуларын, эшчәнлекләрен (процедураларын) конверсияләү (үзгәртү) буларак, диалог барышын оештыруга әзерлек; аралашу алып баруга әзерлек һәм сәләтлелек.

6. Гомумкешелек нормаларын белү, төркемнәрдә һәм җәмгыятьнең төрле оешмаларында үзеңне тоту кагыйдәләрен һәм формаларын үзләштерү; Регион, этник катлам, социаль һәм иктисади үзенчәлекләрен исәпкә алып, төрле яшь кысаларында укучыларның мәктәп үзидарә эшендә һәм иҗтимагый тормышта катнашу; Укучыларның үзләре теркәлгән яки оештырган социаль мөнәсәбәтләрне яхшырту процессында катнашырга әзер булуы;

Социаль тирәлек һәм институтлар белән уңышлы хезмәттәшлек итүче яшүсмерләрнең иҗтимагый оешмаларында катнашырга әзер тору; Социаль үзгәрешләрнең субъекты итеп үзләрен тәкъдим итүе; Оештыру эшчәнлегендә компетентлык кыйммәтләрен үзләштерү;

Әйләнә-тирәдәге чынбарлык, социаль шәхес кыйммәтләренә, бердәм башкарыла торган эшчәнлеккә уңай караш тудыру; Үзеңдә лидерлык сыйфатларын тормышка ашыру ысулларын формалаштыру.

Укытуның предмет нәтиҗәләре (грамматика)

- Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләренең исемнәрен әйтә, аларга сорау куя,аера белү.
- Гади һәм кушма җөмләләрне аера белергә өйрәнү.
- Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләрне сөйләмдә куллана белү күнекмәләрен булдыру.
- Җыючы, каршы куючы, бүлүче теркәгечле кушма җөмләләрне сөйләмдә куллану.
- Иярчен хәл җөмләләрнең иярчен урын җөмлә, вакыт җөмлә, сәбәп җөмлә, максат җөмлә, шарт җөмлә, кире җөмләләре белән танышу һәм аларны сөйләмдә урынлы куллана алуга ирешү.
- Тезмә һәм иярченле кушма җөмләләрдә тыныш билгеләрен дөрес куя һәм аларны тиешле интонация белән әйтә белү.

Укытуның метапредмет нәтиҗәләре

Төп белем бирү баскычындататар теле һәм әдәбиятын укыту, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен (***танып белү, регулятив, коммуникатив)***формалаштыруга хезмәт итә.

Укучыларда мәгълүмати җәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерелә. Укучылар текст, күрмә-график рәсемнәр, хәрәкәтле яисә хәрәкәтсез сурәтләр, ягъни төрле коммуникацион технологияләр аша тапшырыла торган мәгълүмати объектлар белән эшләү тәҗрибәсе ала; презентацион материаллар әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясарга өйрән*ә; у*кучыларда, компьютер яисә ИКТ нең башка чаралары белән эш иткәндә, сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алукүнекмәләре формалаша.

Танып белү нәтиҗәләре:

–фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
–иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм булдыру;
–объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү;
–төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;
–тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллану.

***Регулятив нәтиҗәләр*:**

–уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү;
–эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;
–уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү;
–билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
–укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү;
–ихтыяр көче,максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне формалаштыру;
–дәрескә кирәкле уку-язу әсбапларын әзерли һәм алар белән дөрес эш итә белү;
–дәрестә эш урынын мөстәкыйль әзерли белү һәм тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү.

***Коммуникатив* нәтиҗәләр:**

–әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
–әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзү;
–аралаша белү сәләтен үстерү (аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре);

–парларда һәм күмәк эшли белү;
–мәгълүматны туплау өчен, күмәк эш башкару;
–әңгәмәдәшең белән сөйләшүне башлый, дәвам итә, тәмамлый белү.

Рус телендә урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәпләренең рус төркемендәге 9 нчы сыйныф укучылары өчен туган тел (дәүләт теле буларак өйрәнү) буенча белем бирү программасы

Программаны үзләштерүдән көтелгән нәтиҗәләр
Рус балаларына туган тел укыту, әдәбият укыту белән беррәттән, аларның филологик белемнәрен киңәйтә һәмкоммуникатив культурасын үстерә. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәниятләргә карата ихтирам хисе уята, укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга һәм объектив бәяләргә мөмкинлек бирә.
Укыту планында каралганча, татар теле дәресләре өчен эш программасы атнага 2 сәгать исәбеннән, елга 68 сәгатькә төзелде.

Рус телендә сөйләшүче балаларга туган телне укытуның төп максаты һәм бурычлары:
Федераль дәүләт стандарты таләпләрен тормышка ашыру белән бергә укучыларда лингвистик (тел), коммуникатив (аралашу), милли мәдәният өлкәсенә караган культурологик (мәдәниятлылык) компетенцияләр булдыру.
-укучыларның 1-8 нче сыйныфларда үзләштергән белемнәрен һәм сөйләм күнекмәләрен камилләштерү;
-татар этикеты тәгъбирләрен кертеп, бирелгән ситуация буенча диалогик сөйләм оештырырга өйрәтү;
-программада күрсәтелгән лексик темалар буенча телдән яки язмача монологик сөйләм булдыруга ирешү; -
татар сөйләмен тыңлап аңларга күнектерү, текстларны аңлап уку күнекмәләрен үстерү; -татар телендәге сөйләмне фонетик,лексик,грамматик яктан дөрес төзергә күнектерү;
-татар халкының фән, мәгариф, сәнгать, мәдәният өлкәсендәге казанышлары, күренекле шәхесләре белән таныштыруны дәвам итү;
-халыкларның үзара аңлашып, тату яшәвенә омтылыш тәрбияләү;
-укучыларның татар телен өйрәнүгә ихтыяҗын арттыру.

УКЫТУНЫҢ ШӘХЕСКӘ КАГЫЛЫШЛЫ, ПРЕДМЕТ, МЕТАПРЕДМЕТ НӘТИҖӘЛӘРЕ

Төп гомуми белем бирү мәктәбендә телне гамәли үзләштерү нәтиҗәсендә укучыларда татар теленең күп мәдәниятле дөньядагы роле һәм мөһимлеге турында күзаллаулар формалаша. Татар мәдәниятенең укучылар өчен булган катламы белән танышу башка мәдәнияткә карата ихтирам хисе уята, ягъни укучыларга үз мәдәниятләрен дә тирәнрәк аңларга мөмкинлек бирә, аларда ватанпәрвәрлек хисе уята.
Төп гомуми белем бирү баскычында татар теленә өйрәтүнең программада күрсәтелгән күләмдә **гомуми нәтиҗәләре** түбәндәгеләрдән гыйбарәт:
– Укучыларның коммуникатив компетенциясен(аралашу осталыгын) үстерү, ягъни татар телендә сөйләшүчеләр белән телдән яки язмача аралашу күнекмәләре булдыру;
– коммуникатив бурычлар куя һәм хәл итә белү, адекват рәвештә арашуның вербаль һәм вербаль булмаган чараларыннан, сөйләм этикеты үрнәкләреннән файдалана алу, итагатьле һәм киң күңелле әңгәмәдәш булу;
– “Татар теле һәм әдәбияты” предметынакарата уңай мотивация һәм тотрыклы кызыксыну булдыруһәм шулар нигезендә белем алуның алдагы баскычларында татар телен уңышлы үзләштергә шартлар тудыру.

Укытуның шәхескә кагылышлы нәтиҗәләре

1. Үзеңне Рәсәй гражданины итеп тою (ватандарлык; Ватанга, күпмилләтле Рәсәй халыкларының үткәненә, бүгенгесенә хөрмәт, Ватаның алдында бурыч һәм җаваплылык хисе, рус теле һәм Рәсәй халыклары телләренең кулланылышта булуының әһәмияте, Рәсәй халыклары язмышында үзеңнең

шәхси катнашың булуны аңлау һәм тою). Үзеңне милләтеңнең вәкиле итеп тану; туган телеңне, туган төбәгеңнең, милләтеңнең тарихын һәи мәдәни мирасын белү, Рәсәй территориясендә яшәгән күпмилләтле халыкларның, дөнья халыкларының мәдәни мирасына, катнашың булуны тою; күпмилләтле Рәсәй җәмгыятенең гуманистик, демократик, традицион кыймәтләрен күңелең белән кабул итү. Рәсәй халыкларының һәм дөнья халыкларының теленә, диненә, мәдәни мирасына хөрмәт белән карау.

2. Мотивация нигезендә белем алу һәм танып белүнең укучыларның үзлегеннән үсеш, үзлегеннән укып белем алуга әзерлек һәм мөмкинлекләре; Сыналган танып-белү мәнфәгатьләре ярдәмендә, һөнәрләр дөньясына юлны җиңел табуга нигезләнеп, уку-укытуның аңлы сайлап алынуы һәм индивидуаль хәрәкәт итүнең әзерлек һәм мөмкинлекләре;

3. Шәхси сайлау нигезендә мораль (әхлакый) проблемаларны чишүдә компетентлык һәм камилләшкән мораль аң, әхлакый хисләр һәм әхлакый тәртип (үзеңне тоту), үз гамәлләреңә аңлы һәм җаваплы караш формалаштыру(әхлакый үзкамилләшүгә сәләтлелек; диннәргә түземлелек, кешеләрнең дини карашларына, хисләренә хөрмәт белән карау, Россия халыкларының мәдәни традицияләрендә сакланган төп мораль нормаларны, әхлакый, рухи идеалларны белү, алар нигезендә гамәлләрдә, тәртиптә, куллануда сарыф итүләрне аңлы рәвештә чикләүләргә әзер булу; зыялылык этикасы нигезләре турында күзаллау формалаштыру). Укуга җаваплы караш, хезмәткә хөрмәтле караш формалаштыру, социаль кирәкле хезмәттә катнашу. Кеше тормышында һәм җәмгыятьтә гаиләнең кирәклелеген аңлау, гаилә әгъзаларына хөрмәт белән караш һәм кайгыртучан мөнәсәбәт булдыру.

4. Заманча дөньяның социаль, мәдәни, тел, рухи төрлелеген истә тотып, фән һәм иҗтимагый практиканың тиешле заманча үсеш дәрәҗәсенә туры килә торган дөньяга тулы бер караш булдыру .

5. Башка кешегә, аның уй-фикеренә, дөньяга карашына, мәдәниятенә, теленә, диненә, гражданлык позициясенә (карашына) карата аңлы, хөрмәтле һәм игелекле караш. Башка кешеләр белән диалог оештырырга әзер һәм сәләтле булу һәм үзара аңлашуга ирешү (үзеңне аралашуның тигез хокуклы субьекты итеп тою, диалог буенча партнер образын төзүгә әзерлек, мөмкин булган диалог оештыру ысулларын төзүгә әзерлек; кызыксынуларын, эшчәнлекләрен (процедураларын) конверсияләү (үзгәртү) буларак, диалог барышын оештыруга әзерлек; аралашу алып баруга әзерлек һәм сәләтлелек.

6. Гомумкешелек нормаларын белү, төркемнәрдә һәм җәмгыятьнең төрле оешмаларында үзеңне тоту кагыйдәләрен һәм формаларын үзләштерү; Регион, этник катлам, социаль һәм иктисади үзенчәлекләрен исәпкә алып, төрле яшь кысаларында укучыларның мәктәп үзидарә эшендә һәм иҗтимагый тормышта катнашу; Укучыларның үзләре теркәлгән яки оештырган социаль мөнәсәбәтләрне яхшырту процессында катнашырга әзер булуы;

Социаль тирәлек һәм институтлар белән уңышлы хезмәттәшлек итүче яшүсмерләрнең иҗтимагый оешмаларында катнашырга әзер тору; Социаль үзгәрешләрнең субъекты итеп үзләрен тәкъдим итүе; Оештыру эшчәнлегендә компетентлык кыйммәтләрен үзләштерү;

Әйләнә-тирәдәге чынбарлык, социаль шәхес кыйммәтләренә, бердәм башкарыла торган эшчәнлеккә уңай караш тудыру; Үзеңдә лидерлык сыйфатларын тормышка ашыру ысулларын формалаштыру.

Укытуның предмет нәтиҗәләре (грамматика)

– Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләренең исемнәрен әйтә, аларга сорау куя,аера белү.
– Гади һәм кушма җөмләләрне аера белергә өйрәнү.
– Теркәгечле һәм теркәгечсез тезмә кушма җөмләләрне сөйләмдә куллана белү күнекмәләрен булдыру.
– Җыючы, каршы куючы, бүлүче теркәгечле кушма җөмләләрне сөйләмдә куллану.
– Иярчен хәл җөмләләрнең **иярчен урын җөмлә, вакыт җөмлә, сәбәп җөмлә, максат җөмлә, шарт җөмлә, кире җөмләләре** белән танышу һәм аларны сөйләмдә урынлы куллана алуга ирешү.
– Тезмә һәм иярченле кушма җөмләләрдә тыныш билгеләрен дөрес куя һәм аларны тиешле интонация белән әйтә белү.

Укытуның метапредмет нәтиҗәләре

Төп белем бирү баскычындататар теле һәм әдәбиятын укыту, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм иҗади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен (***танып белү, регулятив, коммуникатив)***формалаштыруга хезмәт итә.

Укучыларда мәгълүмати җәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерелә. Укучылар текст, күрмә-график рәсемнәр, хәрәкәтле яисә хәрәкәтсез сурәтләр, ягъни төрле коммуникацион технологияләр аша тапшырыла торган мәгълүмати объектлар белән эшләү тәжрибәсе ала; презентацион материаллар әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясарга өйрән*ә; у*кучыларда, компьютер яисә ИКТ нең башка чаралары белән эш иткәндә, сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алукүнекмәләре формалаша.

Танып белү нәтиҗәләре:

–фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
–иҗади һәм эзләнү характерындагы проблеманы билгеләү, аларны чишү өчен алгоритм булдыру;
–объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү;
–төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү;
–тиешле мәгълүматны табу өчен, энциклопедия, белешмәләр, сүзлекләр, электрон ресурслар куллану.

***Регулятив нәтиҗәләр*:**

–уку хезмәтендә үзеңә максат куя, бурычларны билгели белү;
–эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтиҗәле эш алымнарын таба белү;
–уку эшчәнлеге нәтиҗәләрен контрольгә ала белү;
–билгеләгән критерийларга таянып, эш сыйфатына бәя бирә белү;
–укудагы уңышларның, уңышсызлыкларның сәбәбен аңлый, анализлый белү;
–ихтыяр көче,максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне формалаштыру;
–дәрескә кирәкле уку-язу әсбапларын әзерли һәм алар белән дөрес эш итә белү;
–дәрестә эш урынын мөстәкыйль әзерли белү һәм тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү.

***Коммуникатив* нәтиҗәләр:**

–әңгәмәдәшеңнең фикерен тыңлый, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
–әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзү;
–аралаша белү сәләтен үстерү (аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре);
–парларда һәм күмәк эшли белү;
–мәгълүматны туплау өчен, күмәк эш башкару;
–әңгәмәдәшең белән сөйләшүне башлый, дәвам итә, тәмамлый белү.

Укыту фәненең эчтәлеге.(5 сыйныф)

Төп темалар	Укучыларның төп эшчәнлегенә характеристика	Сәгать саны
Без мәктәптә	Беренче сентябрь турында сөйләү. Укытучыны, дустыңны бәйрәм белән котлау.Бер-береңнең ничәнче сыйныфта укуын сорау, җавап бирү. Уку-язу әсбапларының барлыгын, юклыгын, кирәклеген хәбәр итү; үзеңә сорап алу, иптәшеңә тәкдим итү. Мәктәптәге уку хезмәте турында сөйләү. Дәрестә нәрсә эшләгәнне, нәрсә эшләмәгәнне сорау, әйтү. Укучының уку хезмәтенә бәя бирү.	

Мин – өйдә булышчы.	Көз темасы лексикасын үзләштерү. Яшелчә, җиләк-җимеш исемнәрен, төсен, тәмен, нәрсә яратуың турында хәбәр итү. Базарга барырга чакыру, кем белән барганыңны әйтү. Базарда яшелчә, җиләк-җимеш сатып алу сөйләм үрнәкләрен үзләштерү. Ничә сум тора? Соравына җавап бирү. 11-20гә кадәр саннарны өйрәнү. Көз билгеләрен атау. Көзне яратканыңны, яратмаганыңны әйтү. Урамга уйнарга чакыру.	
Дуслар белән күңелле.	Дустың турында сөйләү. Телефоннан әдәпле аралашу этикетын өйрәнү. Укылган әсәрләрдәге чын дуслык темасы турында фикер алышу. Хикәядәге геройларга характеристика бирү. Дус белән бергә нинди эшләр эшләү турында сөйләшү. Чын дус нинди булуын әйтү,үз фикереңне раслау. Дустыңа бүләк алуны, аның нинди икәнен хәбәр итү.	
Дүрт аяклы дусларыбыз	Йорт хайваннарын таный белү.Урамга уйнарга чакыру. Көннең нинди икәнен сорау, әйтү. Бәйрәмдә нинди бүләк биргәнеңне, кемне котлаганыңны хәбәр итү.	
Без спорт яратабыз	“Спорт” темасын үзләштерү. Бер-береңнең яшәү урынын сорау һәм кайда яшәгәнеңне әйтү. Татарстан шәһәрләренең, елгаларының атамаларын үзләштерү. Нинди транспортта барганыңны,кайсы шәһәргә барганны сорау, хәбәр итү.	

Укыту фәненең эчтәлеге (6 сыйныф)

Бүлекнең исеме	**Кыскача эчтәлек**	**Сәгать саны**
Яңа уку елы башлана	Эш кәгазьләре стиле. Котлау кәгазе**.** Җөмләнең мәгънәви төркемнәргә бүленешен кабатлау. Сорау җөмлә төзелеше. Өндәү җөмлә төзелеше. Аваз-хәреф мөнәсәбәтләре. Татар алфавиты. Транскрипция билгеләре. Сингармонизм законы. II зат тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Исемнең тартым белән төрләнеше. I, III зат тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Исем ясагыч кушымчалар (-лык/-лек, -чы/-чеисем ясагыч кушымчалары). Исем сүз төркемен кабатлау. Иялек килешле изафә бәйләнеш. Иялек килешле изафә бәйләнеш. Фигыль сүз төркеме. Боерык фигыльнең барлык һәм юклык кушымчасы. Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнеше.	
Мин-зур ярдәмче	*Шарт фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Шарт фигыльнең юклык формасы.* *Кереш сүзләр. Кереш сүзләрнең сөйләмдә кулланылышы* Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше (барлык формада, юклык формада). Аналитик фигыль. Мөмкинлек/мөмкин түгеллекне (бара алам, бара алмыйм). Аналитик фигыль. Теләкне белдерүче фигыль (барырга телим). Аналитик фигыль (укый белә/укый белми). Уку һәм язу кагыйдәләре.	
Дуслар белән күңелле	Фонетика. Авазлар өстәлү күренеше (дус-дусты). Авазларның чиратлашуы (чәчәк – чәчәге, китап – китабы). Сингармонизм законы. Сингармонизм законына буйсынмау очраклары (-су, -мыни). Аналитик фигыльләр (барыйм инде, барыйм әле, бара алам, барасым килә конструкцияләре). Билгеле киләчәк заман хикәя фигыльнең (барлык, юклык формасы) зат-сан белән төрләнеше. Билгесез киләчәк заман хикәя фигыльнең (юклык формасы) зат-сан белән төрләнеше. Хәзерге заман хикәя фигыльнең (барлык, юклык формасы) зат-сан белән төрләнеше. Үткән заман хикәя фигыльнең (барлык, юклык формасы) зат-сан белән төрләнеше. Сыйфат. Сыйфат ясагыч кушымчалар. Сыйфат дәрәҗәләре. Сыйфатларның гади, чагыштыру, артыклык, кимлек дәрәҗәләре. Антоним һәм синоним сыйфатлар.	

Туган җирем - Татарстан	. Изафә бәйләнеше (1,2,3 төре). Изафә бәйләнешле исемнәрнең килеш белән төрләнүе. Ясалма рәвешләр. (-ча, -чә, -дай, -дәй, -лап, -ләп, -лата, - ләтә). Рәвешләрнең мәгънә төркемчәләре. Җөмләнең баш кисәкләре. Җөмләнең баш кисәкләре. Теркәгечләр. Бәйлекләр. Бәйлек сүзләр. Эш кәгазьләре стиле. Тамашага чакыру.	
Табигать белән бергә	Табигать, аның кешеләргә файдасы турында сөйләшү. Кешеләрнең урманга салган зыяны, табигатьне саклау Кошлар, хайваннар тормышыннан кызыклы мәгълүматлар сөйли белү. Дүрт аяклы дусларыбызның токымнары аларны саклау, карау турында сөйләшү. Алмашлыкларның төркемчәләре. Хат язу кагыйдәләре.	
Сәламәт тәндә – сәламәт акыл	. Инфинитив+ яратам/яратмыйм төзелмәсе. Инфинитив+телим төзелмәсе. Инфинитив + модаль сүзләр. Аналитик фигыльләр + беләм. Аналитик фигыль. (кем булырга телим? төзелмәсе). Затланышсыз фигыльләр. Исем фигыльне тартым, килеш белән төрләндерү. Исем фигыль+өчен төзелмәсе.	
Светофор – минем дустым	Сан. Сан төркемчәләре. Микъдар саны. Микъдар саны янында саналмыш. Тәртип саны. Бүлем саны. Чама саны. Җыю саны. Саннарның ясалышы	
Барлыгы		**35**

,

Укыту фәненең эчтәлеге(7 сыйныф)

Бүлек исеме	**Кыскача эчтәлеге**	
Белем һәм тормыш	Классташларның укуы, билгеләр алуы, өй эшен эшләү, дәрестә катнашу. Уку-язу әсбаплары, аларны тәртиптә тоту. Яхшы уку серләре, яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар. Яңа уку елындагы яңалыклар, җәйге ялны ничек уздыру, классташларыңның ничек укуы, нинди билгеләр алу, өй эшен ничек эшләү, дәрестә ничек катнашу турында сөйләшү. Начар билгегә үз карашын әйтә белү. Сыйфат ясагыч кушымчалар. Билгеле һәм билгесез үткән заман хикәя фигыль, аның зат-сан белән төрләнеше. Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Хәл фигыль барлыкта һәм юклыкта. Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Рәвеш сүз төркеме. Рәвеш төркемчәләре. Хәл фигыль, рәвеш.Сәбәп белдерү формасы. Инфинитив + кирәк (тиеш, ярый, мөмкин) төзелмәсе.	
Без бергә ял итәбез	Буш вакыт: файдалы, файдасыз үткәрү. Яшьтәшләрнең үз-үзләрен җәмгыять урыннарында тотышы. Яшүсмерләрнең мөнәсәбәтен дә алдашу, ялганлашу. Яшьтәшләр белән бәйрәмнәрне оештыру, уздыру. Яшьтәшләрнең үз-үзләрен җәмгыять урыннарында тотышы турында сөйләшү, бәя бирә белү.Яраткан шөгылең турында сөйли белү. Спорт түгәрәкләренә йөрү, спорт уеннарында катнашу, спорт чараларын, тапшыруларын карау турында сөйләшү. Сыйфат фигыль. Сыйфат фигыльнең заман формалары.Сыйфат фигыльнең исемләшүе һәм исемгә күчүе. Җөмләнең баш кисәкләре. Ия белән хәбәр арасында сызык. Теркәгечләр. Исем фигыль, аның мәгънәсе, формасы. Исем фигыльнең тартым, килеш белән төрләнеше.	

	Сыйфат фигыль һәм исем фигыль. Кереш сүзләр, төрләре.	
Өлкәннәр һәм кечкенәләр	Өлкәннәр һәм кечкенәләрнең гаиләдә үзара мөнәсәбәте, кушкан эшкә җаваплы караш турында сөйләшү. Өлкәннәргә үзеңнең кая барырга, нишләргә теләгәнеңне, кайчан кайтасыңны әйтә белү, өлкәннәрдән рөхсәт сорый белү. Гаиләдә бергә бәйрәмнәр үткәрү, эти-әниләрне бәйрәм белән котлау турында сөйли белү. Аергыч һәм аның белдерелүе.Аергыч белән аерылмыш арасында әйләнеш. Тәмамлык һәм аның белдерелүе. Урын хәле. Вакыт хәле.Рәвеш хәле.Күләм хәле. Сәбәп хәле.Максат хәле.Шарт хәле. Кире хәл. Хат язу кагыйдәләре. Кисәкчәләр турында гомуми мәгълүмат. Кисәкчәләрнең татар телендә дөрес язылышы. Тартымлы исем фигыльнең килеш белән төрләнеше.Билгеләү алмашлыклары.	
Без Татарстанда яшибез **Барлыгы**	Татарстанның территориясе, аның географик урыны. Татар композиторы, Сара Садыйкова. Татарстанның табигате, аның табигый байлыклары турында сөйли белү. Туган як табигатенә карата үз фикереңне белдерә белү. **Затланышлы фигыльләр.** Боерык фигыльнең зат-сан белән төрләнеше.Шарт фигыль.Теләк фигыль. **Затланышсыз фигыльләр**. Сыйфат фигыльнең заман формалары. Исем фигыль, аның мәгънәсе, формасы.Инфинитив, аның мәгънәләре, формалары. Хәл фигыль, аның мәгънәләре, формалары. **Фигыль юнәлешләре.** Төп юнәлеш. Фигыльнең кайтым юнәлеше (возвратный залог).Фигыльнең төшем юнәлеше. (страдательный залог).Фигыльнең уртаклык юнәлеше (взаимо-совместный залог).Фигыльнең йөкләтү юнәлеше (понудительный залог).	**35**

Укыту фәненең эчтәлеге(8 сыйныф)

Күп укыган – күп белер	Сыйныфташларыңның белем алуга карашын, яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар турында сөйләү. Яхшы укуга карата мөнәсәбәтнеңне белдерү.Интернет аша үз белемеңне күтәрү турында сөйләшү. Татарстан Республикасының Милли китапханәсе тарихын сөйләү.	
Мин һәм минем яшьтәшләрем	Яшьтәшләрең белән аралашу кагыйдәләре, дуслашу серләре, нинди кызлар һәм малайлар ошавы турында сөйләшү. Яшьтәшләреңнең тышкы кыяфәтен, характер сыйфатларын әйтү. Матур киенү серләре турында	

	сөйләшү.Яраткан музыкаң, җырчылар, турында сөйләү.	
Табигать һәм кеше	Табигать төшенчәсе, бүгенге экологик проблемалар, табигатькә сак караш турында сөйләшү.Табигать байлыгы, табигатьтәге кызыклы күренешләр турында мәгълүмат бирү.	
Туган җирем – Татарстан **Барлыгы**	Татарстанның табигате турында мәгълүмат бирү. Казан шәһәре, андагы яңа үзгәрешләр турында сөйләү. Казан шәһәрендәге спорт корылмалары, ял итү урыннары, тарихи истәлекләр турында әңгәмәгә керү.	35

Укыту фәненең эчтәлеге (9 сыйныф)

Бүлек исеме	**Кыскача эчтәлек**	**Сәгать саны**
Без Татарстанда яшибез.	Ике составлы һәм бер составлы җөмләләр. Җыйнак һәм җәенке җөмләләр Сүз һәм җөмлә. Татар җөмләсендә сүз тәртибе. Җөмләдә сүзләр бәйләнеше. Тезүле бәйләнеш. Ияртүле бәйләнеш. Тулы җөмләләр һәм ким җөмләләр. Җөмләнең тиндәш кисәкләре Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә. Кушма җөмлә төзүче җөмләләрнең бер-берсенә бәйләнеше. Теркәгечләренең җөмлә төзүдә кулланылышы. Тезмә кушма җөмлә турында гомуми мәгълүмат, аларда бәйләүче чаралар,тыныш билгеләре. Иярченле кушма җөмләләр турында гомуми мәгълүмат. Эш кәгазьләре стиле. Хат язу кагыйдәләре.	
Һөнәр сайлау.	Аналитик иярчен җөмләләр, аларның үзенчәлекләре, тыныш билгеләре.Сүз ясалышы. Сүз төзелеше. Синтетик иярчен җөмләләр, аларның үзенчәлекләре. Синтетик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре. Татар һәм рус телләрендә тезмә һәм иярченле кушма җөмләләр. Иярчен ия җөмлә. Иярчен хәбәр җөмлә. Иярчен тәмамлык җөмлә. Иярчен аергыч җөмлә. Кушма җөмләләрдә тыныш билгеләре	
Сәламәтлек – зур байлык.	Иярчен хәл җөмләләрнең мәгънә ягыннан төрләре. Иярчен вакыт җөмлә. Иярченле кушма җөмләдә бәйләүче чаралар. Иярчен урын җөмлә. Иярчен рәвеш җөмлә. Иярчен күләм җөмлә. Иярчен сәбәп җөмлә.Иярчен максат җөмлә.Иярчен шарт җөмлә. Эш кәгазьләре стиле. Хат язу кагыйдәләре. Иярчен кире җөмлә. Иярченле кушма җөмләләр. Графика һәм орфография. Транскрипция билгеләре. Сузыкларның дөрес әйтелеше һәм язылышы. Тартыкларның дөрес әйтелеше һәм язылышы. Сүз ясалышы. Сүз төзелеше.Ирен гармониясе. Сингармонизм законы. Исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Изафә бәйләнеше. Изафә бәйләнешле исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Сыйфатның лексик грамматик мәгънәсе һәм морфологик-синтаксик билгеләре. Санның лексик грамматик мәгънәсе һәм морфологик-синтаксик билгеләре. Фигыльнең лексик грамматик мәгънәсе һәм морфологик-синтаксик билгеләре. Фигыльнең биш юнәлеше, аларның мәгънәләре.	

Беркем дә, бернәрсә дә онытылмый.	Фигыльнең биш юнәлеше, аларның мәгънәләре. Алмашлыкларның лексик грамматик мәгънәсе һәм морфологик-синтаксик билгеләре. Җөмлә кисәкләре, җөмлә төрләре. Затланышлы фигыльләр. Затланышсыз фигыльләр.	
Барысы		**34 сәг**

Тематик план.(5 сыйныф)

	Бүлек исеме һәм дәрес темасы	Сәгать саны	Үткәрү вакыты	
			план	факт
1	**Без мәктәптә.** Белем көне. Исемнәр. Ялгызлык һәм уртаклык исемнәр. Мы в школе. День знаний. Имена существительные.	11 1		
2	Хәрефләр һәм авзлар. Аваз үзенчәлекләре. Буквы и звуки. Особенности звука.	1		
3	Исемнәрнең берлек санда тартым белән төрләнеше.Склонение существительных в ед числе	1		
4	Исемнәрнең күплек санда тартым белән төрләнеше Склонение существительных во мн числе	1		
5	Боерык фигыльләр, төрләнеше. Повелительное наклонение	1		
6	Боерык фигыльләрнең юклык формасы. Повелительное наклонение,отрицательная форма	1		
7	Теләк белдерү формалары. Формы выражения желания.	1		
8	Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлык формасы, төрләнеше. Б.с.т.үс. Мөстәкыйль эш. Самостоятельная работа.	1		
9	Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлык формасы, төрләнеше.Глаголы наст времени	1		
10	Билгеле үткән заман хикәя фигыльләр.Определенное прошед время	1		
11	Саннар. Сан төркемчәләре. Числительное,разряды	1		
12	**Мин – өйдә булышчы.** Көндәлек режим. Сәгать ничә?, сәгать ничәдә? сораулары. Ежедневный режим дня. Сколько часов?, сколько часов? вопросы.	14 1		
13	Хәзерге һәм билгеле үткән заман хикәя фигыльләр.Глаголы настоящего и будущего времени	1		
14	Билгеле үткән заман хикәя фигыльләрнең зат-сан белән төрләнеше.Склонение по лицам	1		
15	Боерык фигыльләр. Мин – булышчы.Повелительное наклонение	1		
16	Кереш сүзләр, тыныш билгеләре.Вводные слова	1		

17	Инфинитив: сорау һәм аффикслары. Инфинитив	1		
18	Инфинитивны язма һәм телдән сөйләмдә активлаштыру. Активация инфинитива в письменной и устной речи.	1		
19	Затланышлы һәм затланышсыз фигыльләр.Глаголы	1		
20	Зат алмашлыкларының килешләр белән төрләнеше.Склонение личных местоимений по падежам	1		
21	Туры сөйләм,тыныш билгеләре. Прямая речь, знаки препинания.	1		
22	Кереш сүзләрне сөйләмдә активлаштыру. Активация вводных слов в речи.	1		
23	Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлыкта һәм юклыкта зат-сан белән төрләнеше Склонение глагола по лицам	1		
24	Билгесез үткән заман хикәя фигыль.Глагол прошедшего неопред времени	1		
25	Исемнәр. Исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Имена сущ. Склонение имен с притяжением.	1		
26	**Дуслар белән күңелле.** Б.с.т.үс. Хикәя. Минем дусларым.Мои друзья	1		
27	Сыйфат дәрәҗәләре.Разряды прилагательных	1		
28	Бәйлекләр һәм бәйлек сүзләр.Послелоги и послеложные слова	1		
29	Милли ашлар. Тамыр һәм ясалма сыйфатлар. Национальные блюда. Корневые и производные прилагательные	1		

30	Килешләр: сораулары, аффикслары.Падежи	1		
31	**Дүрт аяклы дусларыбыз.** “Исмнәр һәм сыйфатлар” темасын кабатлау.Повторение	2 1		
32	“Алмашлык” темасын кабатлау.Повторение темы местоимения	1		
33	**Без спорт яратабыз.** Сорау җөмләләр. Сорау кисәкчәләре:-мы/-ме.Мы любим спорт	6 1		
34	Йомгаклау тикшерү эше.Проверочная работа	1		
35	Хаталарны төзәтү эше. Сабантуй бәйрәменә чакыру язу.Работа над ошибками. Сабантуй	1		

Тематик план.(6 сыйныф)

№	Өйрәнелә торган бүлек, уку материалының темасы	Сәгать саны	План	Факт
	Яңа уку елы башлана.			
1.	Монолог. “Яңа уку елы башлана”. Эш кәгазьләре стиле. Котлау кәгазе. Монолог. "Начинается новый учебный год". Стиль работы. Поздравление.	1		
2.	Аваз-хәреф мөнәсәбәтләре. Татар алфавиты. Звуко-буквенные отношения. Татарский алфавит.	1		
3	Исем. Исемгә кушымчалар ялгану тәртибе. Существительное	1		
4	Исемнең тартым белән төрләнеше.Склонение существительных	1		
5	Исем ясагыч кушымчалар (-лык/-лек, -чы/-чеисем ясагыч кушымчалары).Словообразующие существительные	1		

6	Сүзлек төрләре. Сүзлекләр белән эшләү Виды словарей. Работа со словарями	1		
7	Фигыль сүз төркеме. Боерык фигыльнең барлык һәм юклык кушымчасы Глаголы	1		
Мин-зур ярдәмче				
8	Шарт фигыль турында төшенчә.Условное наклонение	1		
9	Шарт фигыльнең зат-сан белән төрләнеше, юклык формасы.Спряжение по лицам условных наклонений	1		
10	Кереш сүзләр. Кереш сүзләрнең сөйләмдә кулланылышы Вводные слова	1		
11	Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше Спряжение по лицам глаг наст времени	1		
12	Аналитик фигыль. Теләкне белдерүче фигыль (барырга телим). Аналитические глаголы. Глаголы, выражающее желание	1		
13	Теләк белдерү формасы.	1		
Дуслар белән күңелле.				
14	Диалог. "Минем дустым". Диалог. "Мой друг".	1		
15.	Аналитик фигыльләр (барыйм инде, барыйм әле, бара алам, барасым килә конструкцияләре) Аналитические глаголы	1		
16	Билгеле киләчәк заман хикәя фигыль.Определенное будущее время	1		
17	Тыңлап аңлау. Повторение	1		
18	Сыйфат. Сыйфат ясагыч кушымчалар.Прилагательное	1		
19	Сыйфат дәрәҗәләре..Разряды прилагательных	1		
Туган җирем- Татарстан.				
20	Рәвеш. Ясалма рәвешләр. (-ча, -чә, -дай, -дәй, -лап, -ләп, -лата, - ләтә).Наречие	1		
21	Рәвешләрнең мәгънә төркемчәләре.Разряды наречий	1		

22	Җөмләнең баш кисәкләре. Главные члены предложения	1		
23	Теркәгечләр. Союзы	1		
24	Бәйлекләр. Бәйлек сүзләр. Послелоги,послеложные слова	1		
25	Эш кәгазьләре стиле. Тамашага чакыру.Деловые бумаги	1		
26	Аралаша белү күнекмәләрен ситуатив күнегүләр аша тикшерү. Проверка навыков общения через ситуативные упражнения.	1		
	Табигать белән бергә.			
27	Алмашлыкларның төркемчәләре.Разряды местоимений	1		
28	Эш кәгазьләре стиле.“Минем яраткан хайваным”. Интернеттагы дусларыма хат.Деловые бумаги	1		
29	Аралаша белү күнекмәләрен ситуатив күнегүләр аша тикшерү. . Проверка навыков общения через ситуативные упражнения.	1		
	Сәламәт тәндә сәламәт акыл.			
30	Инфинитив+ яратам, яратмыйм төзелмәсе. Инфинитив	1		
31	Диалог. “Һөнәрләр”.Профессии	1		
32	Аналитик фигыль. Мөмкинлек/мөмкин түгеллек (бара алам, бара алмыйм).Аналитические глаголы	1		
	Светофор- минем дустым. 9 сәг.			
33	Сан. Сан төркемчәләре. Микъдар саны. Микъдар саны янында саналмыш.Числительные	1		
34	Йомгаклау тикшерү эше.Проверочная работа	1		
35.	Хаталар өстендә эш. Сүз төркемнәрен кабатлау. Повторение	1		

7 нче сыйныфның рус төркемнәре өчен татар теленнән календарь-тематик план

№	Тема	Сәг. саны	Үткәрү вакыт	
			план	фактик
	Белем һәм тормыш (8 сәгать) Школьная жизнь			
1	Классташларның укуы, билгеләр алуы, өй эшен эшләү, дәрестә катнашу. Учёба. Правила успешной учёбы,выполнение домашнего задания, участие на уроке	1		

2	Уку-язу әсбаплары, аларны тәртиптә тоту. Учебные принадлежности,уход	1
3	Яхшы уку серләре, яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар Ясалышы буенча сыйфат төрләре.. Правила успешной учёбы, главные признаки успеваемости в учёбе. Производные прилагательные.	1
4	Яхшы уку серләре, яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар Ясалышы буенча сыйфат төрләре.. Правила успешной учёбы, главные признаки успеваемости в учёбе. Производные прилагательные	1
5	Хәл фигыль белән таныштыру. Формы деепричастий на *-ып/-еп/-п; -гач/-гәч, -кач/-кәч; -ганчы/-гәнче, -канчы/-кәнче.*	1
6	Хәл фигыль белән таныштыру . Формы деепричастий на *-ып/-еп/-п; -гач/-гәч, -кач/-кәч; -ганчы/-гәнче, -канчы/-кәнче.*	1
7	Рәвеш төркемчәләре. Разряды наречий по значению.	1
8	Рәвеш төркемчәләре. Разряды наречий по значению.	1

Без бергә ял итәбез (17 сәгать) Отдых

9	Буш вакыт: файдалы, файдасыз үткәрү. . Свободное время: проводить с пользой.	1
10	Буш вакыт: файдалы, файдасыз үткәрү. Свободное время: проводить с пользой.	1
11	Яшьтәшләрнең үз-үзләрен тотышы. Яшьтәшләр белән бәйрәмнәрне оештыру, уздыру. Поведение одноклассников.Организация мероприятий со сверстниками	1
12	Яшьтәшләрнең үз-үзләрен тотышы. Яшьтәшләр белән бәйрәмнәрне оештыру, уздыру Поведение одноклассников.Организация мероприятий со сверстниками.	1
13	Сыйфат фигыльнең хәзерге һәм үткән заман формалары белән таныштыру Формы причастия настоящего и прошедшего времени. Формы причастий настоящего, прошедшего времени:*-учы/-үче; -а/-ә,-ый/-и торган; -ган/-гән,-*	1

	кан/-кән.	
14	Сыйфат фигыльнең хәзерге һәм үткән заман формалары белән таныштыру Формы причастий настоящего, прошедшего времени:*-учы/-үче; -а/-ә,-ый/-и торган; -ган/-гән,-кан/-кән.*	1
15	Җөмләнең баш кисәкләре: ия һәм хәбәр, алар арасында сызык куелу очраклары белән таныштыру Главные члены прелложения: тере между подлежащим и сказуемым	1
16	Җөмләнең баш кисәкләре: ия һәм хәбәр, алар арасында сызык куелу очраклары белән таныштыру Главные члены прелложения: тере между подлежащим и сказуемым	1
17	Җыючы (һәм, да-да, та-та,ни...ни), каршы куючы (ләкин, ә, эмма), бүлүче (я, яки) теркәгечләре белән җөмләләр төзү күнекмәләрен системалаштыру **Союзы.** Собирательные союзы: *һәм, да – дә, та – тә*; противительные союзы: *ләкин, тик, әмма, ә*; подчинительные союзы: *чөнки, әгәр.*	1
18	Җыючы (һәм, да-да, та-та,ни...ни), каршы куючы (ләкин, ә, эмма), бүлүче (я, яки) теркәгечләре белән җөмләләр төзү күнекмәләрен системалаштыру **Союзы.** Собирательные союзы: *һәм, да – дә, та – тә*; противительные союзы: *ләкин, тик, әмма, ә*; подчинительные союзы: *чөнки, әгәр,шуна курэ*	1
19	Ияртүче (әгәр, чөнки,шуңа күрә) теркәгечләрне сөйләмдә куллану. Подчинительные союзы: *чөнки, әгәр,шуна курэ*	1
20	Исем фигыль. Исем фигыльнең зат-сан белән төрләнеше **Имя действия. Спряжение имя действия по лицам**	1
21	Исем фигыль. Исем фигыльнең зат-сан белән төрләнеше **Имя действия. Спряжение имя действия по лицам**	1
22	Үз фикереңне белдерү формалары. Формы выражение своего мнения.	1
23	**Ирекле темага диалог төзү. Составления диалога на свободную тему.**	1
	Өлкәннәр һәм кечкенәләр (5 сәгать) Старшие и мы.	
24 25	Өлкәннәр һәм кечкенәләрнең гаиләдә үзара мөнәсәбәтләре. Взаимоотношения старших и младших в семье.	2

26	Өлкәннәрдән рөхсәт сорау. Умение просить разрешение.	1
27	Гаиләдә бергә бәйрәмнәр үткәрү.Сүзләргә кушымчалар ялгау тәртибе. Проведение праздников в кругу семьи.Порядок соединений окончаний в словах	1
28	Гаиләдә бергә бәйрәмнәр үткәрү.Сүзләргә кушымчалар ялгау тәртибе. Проведение праздников в кругу семьи.Порядок соединений окончаний в словах	1
	Без Татарстанда яшибез (5 сәгать).Мы живём в Татарстане.	
29 30	Татарстанның территориясе, аның географик урыны Территория,географическое положение, население, климат Татарстана.	2
31	Теләк фигыльнең 1нче зат берлек һәм күплек сан формалары. Формы 1 лица ед. и мн. числа глаголов желательного наклонения.	1
32	Теләк фигыльнең 1нче зат берлек һәм күплек сан формалары. Формы 1 лица ед. и мн. числа глаголов желательного наклонения.	1
33	**Йомгаклау контроль эше (тест)** **Итоговая контрольная работа(тест)**	1
34 35	Хаталар өстендә эш Ел дәвамында үтелгәннәрне кабатлау, йомгаклау Работа над ошибками. Повторение пройденных тем.	1

8 нче сыйныфлар өчен татар теленнән тематик план

№	ТЕМА	Сә гать саны	Үткәрү вакыты	
			план	**фактик**
	Күп укыган -күп белер (6 сәгать)			
1	Классташларның укуы, билгеләр алуы, өй эшен эшләү, дәрестә катнашу. Обучение сверстников, получение оценок,выполнение домашнего задания, участие на уроке	1		

2 3	Хикәя фигыльнең заман формаларын (хәзерге, үткән, киләчәк) сөйләмдә куллануны ныгыту. **Глагол. Изъявительное наклонение.** Настоящее, прошедшее определенное, прошедшее неопределенное, будущее определенное, будущее неопределенное время глагола.	2		
4	Яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар . Хәл фигыльне сөйләмдә куллану. Признаки успешой учёбы. Формы деепричастий на *-ып/-еп/-п; -гач/-гәч, -кач/-кәч; -ганчы/-гәнче, -канчы/-кәнче*.	1		
5	Яхшы уку өчен кирәкле сыйфатлар . Хәл фигыльне сөйләмдә куллану. Признаки успешой учёбы. Формы деепричастий на *-ып/-еп/-п; -гач/-гәч, -кач/-кәч; -ганчы/-гәнче, -канчы/-кәнче*.	1		
6	**Контроль тест.** **Контрольный тест**	1		
Мин һәм минем яшьтәшләрем (13 сәгать)Я и мои сверстники				
7 8	Яшьтәшләрнең тышкы кыяфәте һәм эчке сыйфатлары. Билгеләү, билгесезлек, юклык, тартым алмашлыкларының сөйләмдә еш кулланыла торган очраклары белән таныштыру. Внешний вид и внутренние качества сверстников. Личные, вопросительные, указательные (*бу, әнә, теге, менә*), определительные *(барлык, бөтен, үз, һәр),* неопределенные *(әллә кем, әллә нинди, ниндидер)*, отрицательные *(беркем, бернәрсә, һичкем)* местоимения.	1		
9	Яшьтәшләрнең тышкы кыяфәте һәм эчке сый фатлары. Билгеләү, билгесезлек, юклык, тартым алмашлыкларының сөйләмдә еш кулланыла торган очраклары белән таныштыру. Внешний вид и внутренние качества сверстников. Личные, вопросительные, указательные (*бу, әнә, теге, менә*), определительные *(барлык, бөтен, үз, һәр),* неопределенные *(әллә кем, әллә нинди, ниндидер)*, отрицательные *(беркем, бернәрсә, һичкем)* местоимения.	1		
10	Яшьтәшләрең белән аралашу. Правила общения и дружбы с ровесниками.	1		
11	Яшьтәшләр белән аралашу кагыйдәләре. Правила общения и дружбы с ровесниками.	1		
12	Матур киенү серләре.	1		

	Красивые наряды			
13 14	Сан төркемчәләрен гомумиләштереп кабатлау. Использование в речи разрядов числительных	2		
15	**Контроль тест.** **Контрольный тест**	1		
16	Яраткан шөгыльләр: музыка, бию, рәсем ясау, уку һ.б Любимые занятия:музыка,танец,рисование,чтение	1		
17	Сыйфат фигыльнең барлыкта һәм юклыкта заман формаларын сөйләмдә куллану. Формы причастий настоящего, прошедшего времени в утвердительной и отрицательной форме :*-учы/-үче; -а/-ә,-ый/-и торган; -ган/-гән,-кан/-кән.*	1		
18	**Диалог төзү** **Составление диалога**	1		
Табигать һәм кеше. (11 сәгать) Природа и человек				
19	Табигать төшенчәсе Природа и человек	1		
20	Бүгенге экологик проблемалар. Экологические проблемы.			
21 22	“Бүгенге экологик проблемалар” дигән темага хикәя язу Составление рассказа на тему “Экологические проблемы”	2		
23	Табигать һәм без, табигатьтәге кызыклы күренешләр Природы и мы, интересные зрелища в природе	1		
24	Гади фигыль хәбәрле (Мин татарча беләм), исем хәбәрле (Безнең гаиләбез тату) һәм тезмә фигыль хәбәрле (Мин укырга яратам) гади җөмләне таный, аера белү Простое предложение с простым глагольным сказуемым (*Мин татарча беләм),* с именным сказуемым (*Безнең гаиләбез тату)* и составным глагольным сказуемым (*Мин укырга яратам)*.	1		
25	Табигать байлыгы Богатсва природы	1		
26	Тиңдәш кисәкле җөмләләрне таный, аера белү. Предложение с однородными членами.	1		
27	Урман – кешенең якын дусты .	1		

	Лес- близкий друг человека			
28 29	Бәйлек һәм бәйлек сүзләрне сөйләмдә куллану. **Упортребление послелогов и послеложных слов в речи. Послелоги**: *белән, турында, өчен, кебек кадәр, соң, аша.* Употребление послелогов с существительными и местоимениями. **Послеложные слова**: *алдында, артында, астында, өстендә, эчендә, янында*. Функции послелогов и послеложных слов в предложении.	2		
Туган җирем – Татарстан (5сәгать). Республика Татарстан.				
30 31	Татарстанның башкаласы Казан, аның бүгенге йөзе: спорт корылмалары, ял итү урыннары, тарихи урыннары. Казань – столица Татарстана, спортивные сооружения, места отдыха, исторические места.Культура и искусство татарского народа.	2		
32	Җыйнак һәм җәенке җөмләләрне сөйләмдә куллану. Употребление распространённых и не распространённых предложений в речи	1		
33	**Йомгаклау контроль эше** **Итоговая контрольная работа**	1		
34 35	**Үтелгән темаларны кабатлау** **Повторение пройденных тем**	2		

Тематик план.(9 сыйныф)

№	Өйрәнелә торган бүлек, уку материалының темасы	Сәг. саны	План	Факт
Без Татарстанда яшибез.				
1	“Татарстан Республикасы” текстындагы лексик-грамматик материал. Лексико-грамматический материал текста” Республика Татарстан".	1		
2	Җөмләдә сүзләр бәйләнеше.Тезүле бәйләнеш. Связь слов в предложении.	1		
3	Иярт үле бәйләнеш.	1		
4	Ике составлы һәм бер составлы җөмләләрне кабатлау. Повторение двух составных и одно составного	1		

	предложений.			
5	Җыйнак һәм җәенке җөмләләрне кабатлау.Распространенные и нераспространенные предложения	1		
6	Тулы җөмләләр һәм ким җөмләләрне кабатлау. Повторение полных предложений и неполных предложений.	1		
7	Кереш контроль эш.Входная работа	1		
8	Җөмләнең тиңдәш кисәкләрен кабатлау. Повторение однородных членов предложения.	1		
9	БСҮ "Җәйге каникулны ничек үткәрдем?" Как я провел летние каникулы?"	1		
10	Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә Кушма җөмлә төзүче җөмләләрнең бер-берсенә бәйләнеше. Общее понятие о сложном предложении Взаимосвязь предложений, составляющих сложных предложение.	1		
11	Теркәгечләренең җөмлә төзүдә кулланылышы.Союзы	1		
12	Тезмә кушма җөмлә турында гомуми мәгълүмат, аларда бәйләүче чаралар. Общие сведения о сложносочиненых предложениях	1		
13	Тезмә кушма җөмләләр һәм алар янында тыныш билгеләре. Общие сведения о сложносочиненых предложениях,знаки припенания	1		
14	Тезмә кушма җөмләләрне гомумиләштереп кабатлау. Общие сведения о сложносочиненых предложениях,повторение	1		
15	Тезмә кушма җөмләләр. Сложносочинённые предложения.	1		
16	Хаталар өстендә эш. Иярченле кушма җөмләләр турында гомуми мәгълүмат. Работа над ошибками.	1		
17	Эш кәгазьләре стиле. Хат язу кагыйдәләре. Стиль работы. Правила письма.	1		
18	Аналитик иярчен җөмләләр, аларның үзенчәлекләре. Аналитические предложения и их особенности.	1		
Һөнәр сайлау. .				
19	Аналитик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре. Аналитические предложения,знаки припенания	1		
20	Диалог. "Белем һәм яшәеш". Диалог. "Образование и жизнь".	1		
21	Синтетик иярчен җөмләләр, аларның үзенчәлекләре. Синтетические предложения и их особенности.	1		
22	Тыңлап аңлау. "Җир йөзендә нинди генә һөнәрләр юк...". "Каких только профессий на земле нет...".	1		
23	Синтетик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре. Синтетические предложения, знаки припенания	1		
24	БСҮ "Һөнәр сайлау – җаваплы эш". Выбор профессии-ответственное дело".	1		
Сәламәтлек – зур байлык.				
26	Монолог. "Сәламәтлек – зур байлык." Здоровье - большое богатство.	1		
27	БСҮ "Минем яраткан шөгылем". Мое любимое занятие	1		
28	Монолог. "Дуслар табу сере". Секрет как найти друзей	1		
29	Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Спряжение сущ по лицам	1		
	Беркем дә, беркем дә онытылмый. 7сәг.			

30	Фигыльнең биш юнәлеше, аларның мәгънәләре. Пять направлений залога	1		
31	Диалог. “Батырлык нәрсә ул?” "Что такое мужество?	1		
32	Алмашлыкларның лексик грамматик мәгънәсе һәм морфологик-синтаксик билгеләре.Местоимения	1		
33	Затланышлы фигыльләр.Глагол	1		
34	Йомгаклау тикшерү эше Проверочная работа	1		